

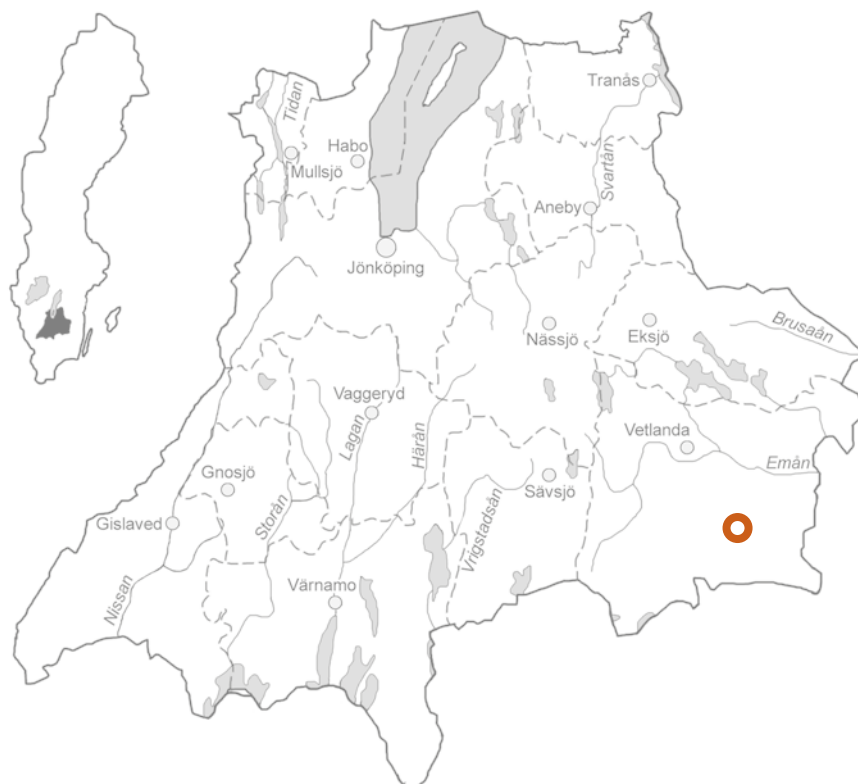
Lemnhults kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Lemnhults socken i Vetlanda kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Lemnhults kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Lemnhults socken i Vetlanda kommun, Jönköpings län, Växjö
stift

Jönköpings läns museums dnr: 2022-351

Rapport och foto: Margareta Olsson
Foton och avskrifter av gravvårdar: Karin Calderwood
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Digital distribution

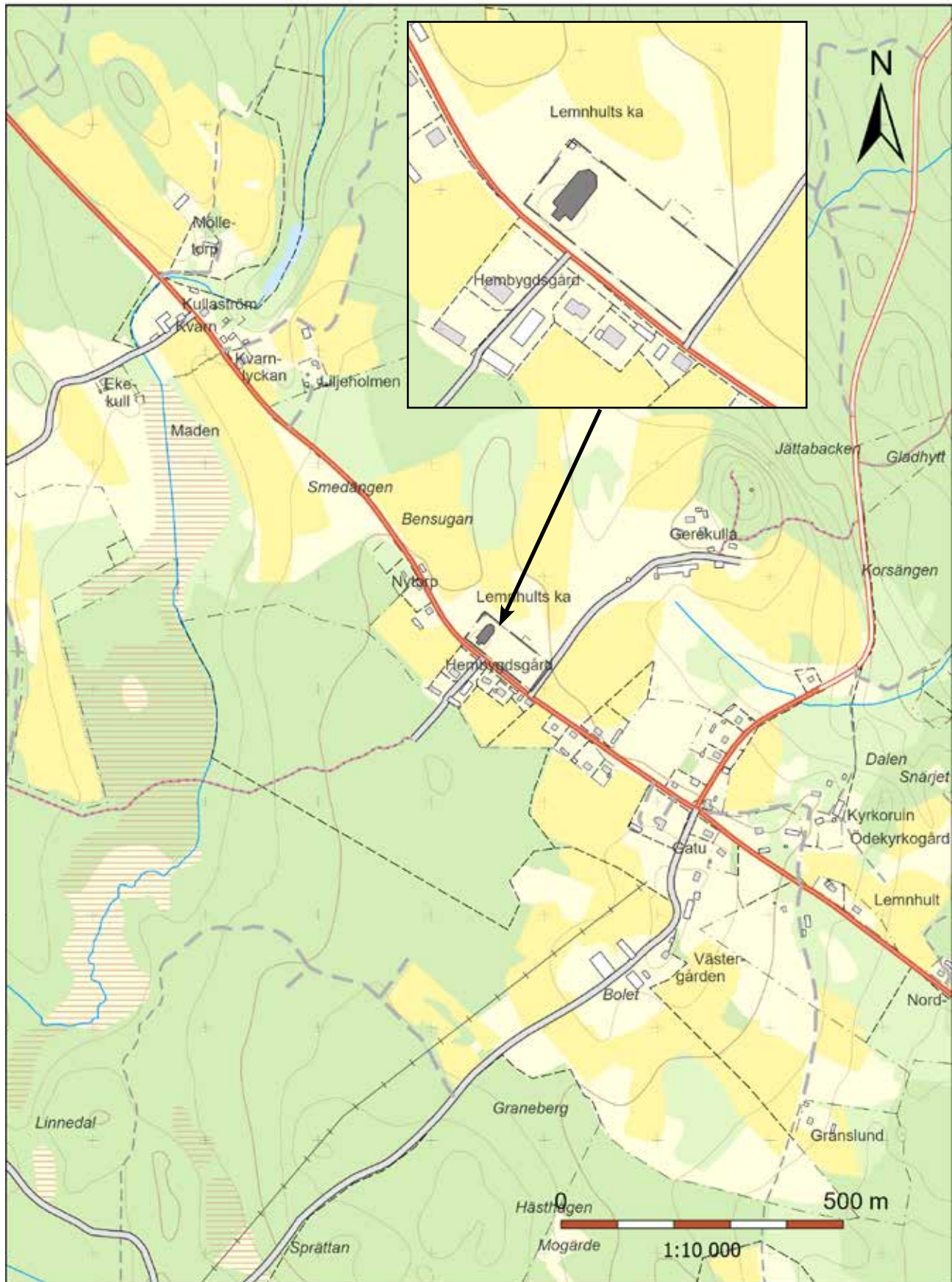
Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr I2018/00079.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2024

Innehåll

Inledning.....	5
Inventeringens uppläggning.....	5
Allmän kyrkogårdshistorik.....	6
Tre vanliga gravvårdstyper.....	8
Lagstiftning.....	9
Kulturmiljölag (1988:950).....	9
Begravningslag (1990:1144).....	10
Allmänna skötselråd.....	11
Lemnhult kyrkogård och dess omgivningar.....	12
Kyrkogårdens historia.....	13
Händelsehistorik.....	15
Beskrivning av kyrkogården idag.....	16
Allmän karaktär.....	16
Omgärdning.....	17
Ingångar.....	17
Vegetation.....	18
Gångsystem.....	18
Gravvårdstyper.....	19
Beskrivning av kvarter.....	20
Kvarter A och B söder om kyrkan.....	20
Kvarter C allmänna kvarteret i öster.....	23
Kvarter D i söder.....	25
Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet.....	26
Att tänka på i förvaltningen av kyrkogården.....	27
Åtgärdsbehov som noterades vid inventeringen.....	28
Administrativa uppgifter.....	28
Referenser.....	28
Arkiv.....	28
Kartmaterial.....	28
Tryckta källor och litteratur.....	29
Kriterier vid kulturhistorisk bedömning.....	29
Gravkarta med urval av kulturhistoriskt värdefulla gravar.....	32
Urval av kulturhistoriskt värdefulla gravar.....	34
Kvarter A och B området sydost om kyrkan.....	34
Kvarter C i öster.....	41
Kvarter D i söder.....	53
Gravvårdar ur bruk.....	58

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

På uppdrag av Vetlanda pastorat har Jönköpings läns museum tagit fram föreliggande inventering och förslag till bevarandeplan för Lemnhults kyrkogård. Fältarbetet har genomförts under sommaren 2023. Resultatet har därefter diskuterats med uppdragsgivaren och sammanställts under våren 2024.

Kyrkogårdar och begravningsplatser utgör en viktig del av landets kulturarv och deras kulturvärden regleras av kulturmiljölagen. Kulturhistoriskt värdefulla gravar kan också skyddas av begravningslagen. I första hand är det Svenska kyrkan som har ansvar för att förvalta detta kulturarv. Därför är det angeläget att kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden kartläggs och preciseras. En viktig del av värdena ligger i äldre gravar och deras utsmyckning.

En bevarandeplan är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara till hjälp och vägledning vid vård, underhåll och förändringar på kyrkogårdarna. Planen kan även fungera som beslutsunderlag för länsstyrelse och stift vid handläggning av olika ärenden.

Inventeringens uppläggning

Rapporten omfattar en översiktlig historik över kyrkogården, en beskrivning med fotografier av de olika kvarteren och deras kulturhistoriska värden samt avslutningsvis en katalog över särskilt värdefulla gravar.

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering på kyrkogården samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har varit aktuella kyrkoarkiv på Landsarkivet i Vadstena, Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm (kopior hos länsstyrelsen) samt Jönköpings läns museums arkiv. Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur, exempelvis hembygdslitteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens historia.

För kyrkogården har en sammanfattande kulturhistorisk bedömning gjorts där de kulturhistoriska värdena lyfts fram. Den kulturhistoriska bedömningen av kyrkogården i allmänhet har stämmts av med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv, utan kan vara föremål för omvärderingar. Vid bedömningen har hänsyn tagits till varje enskild kyrkogårds historia och egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den övergripande kulturhistoriska bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda gravstenar, utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför planerade förändringar eller större underhållsåtgärder krävs i regel tillstånd från länsstyrelsen.

Rapporten avslutas med själva inventeringen av kulturhistoriskt värdefulla gravplatser, vilken är avsedd att fungera som en bevaran-

deplan. De kriterier som använts för att bedöma gravarnas kulturhistoriska värden diskuteras vidare i katalogdelens inledning där de två klassningsnivåerna presenteras: *Klass I. Mycket värdefulla* och *Klass II. Värdefulla*. Gravarna och deras utsmyckning redovisas i tabellform med text och fotografier samt på en gravkarta.

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Margareta Olsson vid Jönköpings läns museum under 2023/2024. Avskrifter och foton av de enskilda gravarna har utförts av Karin Calderwood vid Vetlanda pastorat. Urvalet har skett i samråd med pastoratet.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den första kyrkan på platsen och i de flesta fall medeltida. Efter flera hundra år av obruten kontinuitet är de ännu i bruk. Från medeltidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravnings seder är att platsen för begravingarna skulle vara vigd och inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur, men vanligare var att den var uppförd av timmer, bogårdsbalken, som ibland kunde vara manshög. Till den typiska bilden av en medeltida inhägnad kyrkogård hörde även stigluckan, som både hade en symbolisk och praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med gångar och kvarter. Man gravsätte folk efter deras gårds- eller bytillhörighet i grupperingar med olika form, vilket var en förkristen sedvänja. Det var ovanligt att man satte en vård över graven. Grav var markerades istället endast av en jordhög. Om en vård trots allt sattes upp var den vanligen av trä, men sten eller smide förekom undantagsvis. Det var även vanligt att man använde sig av kyrkogården mera nyttobetonat, exempelvis idka slätter och bärga hö.

Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt länge, och påminde mest om en äng med små gravkullar och enstaka spridda vårdar. I stort sett börjades förnyelsen under tidigt 1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 hade många landsortskyrkogårdar kvar den ålderdomliga ängskaraktären. Förnyelsevägen började i städerna genom nya bestämmelser om externa begravningsplatser. Gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjöds av hygieniska skäl och i stället skulle friliggande begravningsplatser förläggas utanför städerna. Denna process inleddes på 1780-talet och en kunglig förordning från 1815 angav att begravingar innanför stadskärnan måste upphöra och att begravningsplatser – utan andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – skulle anläggas utanför stadsområdena. År 1805 beslutades dessutom att staten genom sin myndighet Överintendentsämbetet skulle ansvara och ha överinseende över att kyrkogårdar och begravningsplatser blev prydligt och hälsosamt anlagda.

En av landers få bevarade kyrkobalkar finns i Brands-torp i Habo kommun.

Den förindustriella kyrkogården var en ängsmark med endast få vårdar av beständigt material. Här har karaktären blivit bevarad på Ornunga gamla kyrkogård, Vårgårda kommun.

Runt om i landet anlades många begravningsplatser precis utanför stadskärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anlades med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I dessa arkitektoniskt anlagda begravningsplatser exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man tillhörde ersattes nu av kategorierna köpegravar respektive allmänna gravar. Detta var en social indelning där de som hade möjlighet att köpa sin gravplats både kunde få en större sådan för hela sin familj och en attraktiv placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades ofta med grusbäddar och stenramar och senare även häckomgärdningar.

Andra begraves kostnadsfritt utmed den så kallade allmänna linjen. Där gravsattes man tätt i en kronologisk ordning allt eftersom dödsfallen inträffade. Man begraves således inte familjevis. Gravvårdarna var oftast oansenliga. Indelningen av kyrkogården mellan köpegravsområde och allmänt område speglade ett socialt uppdelat samhälle.

Trädkransen utefter kyrkogårdens yttre begränsningar introducerades först på städernas begravningsplatser, men nådde under 1800-talets slut även många landsortskyrkogårdar. Då introducerades också de typiska sorgeträden med ett hängande växtsätt. I början av 1900-talet planlades även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda gångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om.

På 1920-talet började en ny typ av begravningsplats att anläggas: skogskyrkogården. Dessa präglas av friväxande och naturligt förekommande träd, såsom gran, tall och björk. En av de tidigaste i landet var skogskyrkogården i Skillingaryd från 1922.

Vid 1900-talets mitt var kyrkogårdarna särskilt utvecklade, men nu inleddes en period av förenkling och rationalitet. Företeelsen med allmänna linjen levde kvar till mitten av 1900-talet, men upphörde officiellt 1964. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgärdningar och grusbäddar för att ersätta det med mer lättskötta gräsmattor. Den sociala utjämningen av ståndssamhället avspeglades på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar och oftast i ett liggande format.

Från och med 1980-talet blev gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former allt ifrån liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den förändring speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds. Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar, erbjuds också exempelvis minneslundar för aska som grävs ner anonymt utan plats för namn, men med gemensam plats för blommor. Ett annat alternativ är askgravplatser, där gravplatsen markeras, men där skötseln utförs av kyrkogårdsförvaltningen.

Åsenhöga ödekyrkogård (Gnosjö kommun). På denna kyrkogård är mycket av den ålderdomliga, ängsligande karaktär, som varit vanlig i äldre tid bevarad.

Det var i regel mer attraktivt att begravas på den södra delen av kyrkogården än den norra, som upplevdes vara olycksbringande. Ofta är kyrkan därför placerad med dragning mot norr för att skapa större ytor på den södra sidan. Detta flygfoto från 1940-talets slut visar att den södra delen av kyrkogården i Hylletofta var mer ianspråktagen än den norra, till höger. Foto JLM.

Bråneryds begravningsplats, invigd 1958, nära Huskvarna representerar det välordnade, där jämlikheten betonas på bekostnad av individualismen.

På de mer påkostade köpegravarna var både gravvård och inhägnad omsorgsfullt utformade. Här ett exempel från Norra Solberga kyrkogård i Nässjö kommun.

Tre vanliga gravvårdstyper

Det finns en stor variation vad gäller gravvårdarnas utformning. Före industrialismen och det sena 1800-talet användes ofta så kallade gravbrädor för att markera en grav. Vårdar av mer beständiga material som sten och metall var ovanliga och ofta förbehållna samhällets övre skikt. Prästen eller en adelsman inom socken kunde begravas i kyrkan eller nära koret och där erhålla en påkostad gravvård.

Under industrialismen utvecklas en riklig flora av olika gravmarkeringar med olika form och av olika material, främst sten. Här presenteras tre typer som är särskilt vanliga.

Från det sena 1800-talet fram till 1920-talet var det vanligt att köpegravar förseddes med påkostade vårdar med stående form. Det kunde vara högresta bautastenar, obelisker eller liknande. Dessa vårdar restes ofta över samhällets övre skikt och inte sällan är de försedda med både titel, namn, årtal, hemvist och ett bibelcitat. Vårdar av denna typ är ofta påtagligt karaktärskapande och betydelsefulla i kyrkogårdsmiljön. De kan också ha ett konstnärligt värde.

I kontrast till de mer påkostade gravvårdarna finns de mindre stenarna, som restes inom den allmänna linjen. Dessa har ofta en rektangulär form utan utvecklad utsmyckning. Texten är ofta lakonisk – förnamn, ofta men inte alltid efternamn, hemvist och årtal. Dessa enkla vårdar är i sig inte iögonfallande, men berättar ändå om en viktig del av det äldre gravskicket och samhällets hierarkiska organisation.

Till höger: På kyrkogården i Ingatorp (Eksjö kommun) kan man uppleva den allmänna linjens gravområde med små anspråkslösa vårdar tämligen intakt.

Nedan: Ett exempel på en gravvård från 1960-talet på begravningsplatsen i Aneby.

Tiden efter andra världskriget medförde en långtgående förenkling av gravvårdarna, som samtidigt skapade en likriktning. Stenarna tillverkades maskinellt och det fanns ofta en standardiserad uppsättning symboler som kunde tillföras och kombineras. Kyrkogårdsmiljöer som domineras av dessa stenar kan naturligtvis också ha ett kulturhistoriskt värde, men då är det i regel inte de enskilda vårdarna som är intressanta utan snarare helheten.

Lagstiftning

Kulturvärden på kyrkogårdar skyddas såväl i kulturmiljölagen som begravningslagen. Här nedan följer utdrag som har bäring på förvaltningen av kyrkogårdarnas kulturvärden.

Kulturmiljölagen (1988:950)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön.

Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Lag (2013:548).

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

1 § Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Begravningsplatser

11 § I vården av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader samt fasta anordningar såsom murar och portaler. Lag (1990:1146).

13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.
- Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Lag (1999:304).

Väsentliga förändringar kan innebära till exempel ändring av omgärdning, trädplanteringar, större omplaneringar av gravkvarter,

En del gravvårdar som inte är i bruk och förvaras i kyrkan kan ha ett kulturhistoriskt värde. I så fall kan det vara aktuellt att föra in dem i kyrkans inventarieförteckning. Gravbrädor från Askeryds kyrkogård.

ändringar i gångsystem och dess beläggning och nya belysningsinstallationer.

Begravningslag (1990:1144)

7 kap. Gravrätt

Gravanordningar m.m.

25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.

26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Gravrättens upphörande

37 § Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, ska den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats. Ytterligare föreskrifter om hänsynen till kulturmiljöarbetets intressen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Lag (2013:552).

Ibland uppstår frågan om ansvar och skydd för en enskild gravvård. Så länge gravrätten inte gått ut ägs gravvården m.m. av gravrättsinnehavaren. När gravrätten gått ut övertas ansvaret av upplåtaren, vilket oftast är pastoratet. Om gravvården flyttas till en annan plats på kyrkogården eller förvaras i kyrkobyggnaden kan det vara aktuellt att föra in den i församlingens inventarieförteckning.

Allmänna skötselråd

Grunden för skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar är att de inte skadas, utan ges en så lång livslängd som möjligt. De förebyggande åtgärderna är väsentliga och kan motverka uppkomsten av skador genom till exempel mekanisk åverkan, biologisk påväxt och väder.

Vid rengöring och reparation av vårdar av mjukare bergarter (kalk- och sandsten) och järn som är över 100 år gamla bör konservator för sten respektive metall kontaktas för rådgivning eller åtgärd.

En orsak till skador är mekanisk åverkan genom trädgårdsfordon och andra redskap. Varsamhet vid gräsklippning minimerar risken för sprickor och bortfall av material.

En annan orsak är nederbörd och biologisk påväxt av lavar, alger och mossor. Dessa gynnas av att en sten står skuggigt och fuktigt. Liggande hällar och stående vårdar av mjuk bergart som kalk- och sandsten är särskilt känsliga för vådrets makter. På vintern tränger fukt in i sprickor och vidgar dessa och spränger till slut bort stenmaterial. Detta kan på sikt helt radera ut en inskription eller relief. Därför är det viktigt att hålla till exempel hällar rena från löv och grenar. Känsliga vårdar och hällar av hög ålder kan med fördel ges en skyddsklädsel eller täckning permanent eller under vinterhalvåret för att motverka frostsprängning.

Vårdar och gravstaket av järn är en kategori för sig, som kräver kontinuerligt underhåll. Vid ommålning befrias metallen från rostbeläggning med stålborste. Därefter grundas järnet med mörja och slutstrykes med linoljefärg. Lagningar bör anförtros åt hantverkare eller konservator med erfarenhet av järnslagningar.

Rostande förankringsjärn och dubbar är en annan vanlig orsak till skador. När järnet rostar och utvidgar sig så sprängs stenen. Ett viktigt arbete är därför utbyte av beslag och dubbar av järn mot rostfritt stål.

Rengöring av vårdar kan ha olika syften. Ofta sker det i första hand av estetiska skäl. Som regel bör den på kulturhistoriskt värdefulla vårdar vara motiverad av hänsyn till att påväxt riskerar stenens fortbestånd (kalk- och sandsten) eller för att förbättra förståelsen av objektet och kunna tolka och uppleva inskriptioner eller utsmyckningar. Enklare rengöring kan göras med ljummet vatten med liten tillsats av såpa eller diskmedel och med mjuka borstar som inte repar. Lämplig tid för detta är tidig vår och sen höst då exempelvis lavar är mer aktiva och mjuka då. Vårdar av hårdare bergarter som granit kan rengöras med högtryckstvätt, men endast där inte förgyllning och dekorationer kan skadas. Vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde och påtaglig skadebild (pågående bortfall av stenmaterial eller sprickor) bör rengöras av konservator.

Marschaller och stearinljus kan avsätta sot eller stänk på gravvårdarna. Detta kan förebyggas genom att exempelvis använda lämpliga hållare.

Biologisk påväxt, troligen rödalger, på en gravvård på Villstads kyrkogård i Gislaveds kommun.

Kalksten har en förmåga att spjälka sig och spricka. Denna sten på Forserums kyrkogård i Nässjö kommun kräver insatser av en stenkonservator.

Flygfoto över Lemnhults nya kyrka och kyrkogård 1957. I linje med kyrkan och dess huvudentré ligger kyrkskolan och sockenstugan från 1856. Något längre söderut utmed vägen ligger kyrkstallarna. AB Flygtrafik, JLM.

Lemnhult kyrkogård och dess omgivningar

Lemnhults socken utgör en kuperad skogstrakt söder om sjön Värnen, med en nordsydlig höjdrygg i den västra delen och lövskogar i öster. Marken är stenbunden och svårödlad men ängarna är bördiga. Inom socknen finns fem äldre säterier, varav Nässja och Holma tillhör traktens äldsta gårdar. De övriga är Trollebo, Hökatorp och Gerekulla där det förstnämnda tillhört släkter som Trolle, Hildebrand, Falkenberg, Cederblad och Rappe. Vid sidan av jord- och skogsbruk har kolning förekommit som binäring, med leveranser till Lessebo pappersbruk och Kibbe nickelgruva. Under 1800-talet anlades Haga glasbruk i Borsaskögle samt några mindre industrier däribland ett garveri i Gerekulla och Bröderna Anderssons harpfabrik i Nässja (tillverkade spelbord och pianoharpor). Emigrationen till Nordamerika var talrik under senare delen av 1800-talet. Från 1890-talet har en missionsförsamling funnit i samhället. Numera är trakten avfolkad och befolkningsantalet lågt.

Orten Lemnhult i socknens norra hälft upptas av öppen odlingsmark med enstaka äldre gårdar och en fristående bostadsbebyggelse från 1900-talets förra hälft. Landsvägen Korsberga–Åseda löper genom samhället i nordvästlig-sydostlig riktning. Bykärnan och den gamla medeltida kyrkan låg ca 700 m sydost om den nuvarande kyrkplatsen. Kyrkan ödelades vid en brand 1856 och numera står ödekyrkogården med ruinerna efter gamla kyrkan och det Falkenbergska gravkoret kvar skyddad som fast fornlämning. Kyrkoruinen och ödekyrkogården som helhet genomgick en välbehövlig restaurering.

Gamla kyrkskolan och sockenstugan från 1856.

ring 1935–36. Nuvarande kyrkogården anlades på byn Gerekullas ägor 1851 och ligger invid vägen i samhällets nordvästra ände. På motsatt sida i rak linje med nya kyrkan ligger gamla kyrkskolan, tillika sockenstuga, vilken byggdes 1856. Gamla kyrkskolan är en timrad byggnad med centralt placerad inredd attikavåning men vars exteriör präglas av en renovering på 2010-talet. Vid renoveringen återställdes byggnaden i dess ursprungliga utseende. I vinkel söder därom ligger en yngre skolbyggnad från 1960. När denna tillkom blev den gamla skolan sockenstuga och numera ägs den av Lemnhults hembygdsförening. Skolplanen omges av kallmurar från byggtiden, ett staket och trägrind mot landsvägen från 1940-talet samt har rester av en trädgård från tidigt 1900-tal med grusad mittgång, hamlad allé av lönn utmed landsvägen samt syrenbuskar.

Kyrkan uppfördes först 1870–71 i en för tiden gängse eklekticistisk stil med blandning av nyklassicism och nystilar. Kyrkan totalförstördes i en brand efter ett åsknedslag år 1900 och fick dagens uttryck vid återuppbyggnaden 1903. Fasaderna bär därför drag av wienerjugend och den raka tornspiran är typisk för det tidens kyrkoarkitektur. Den storskaliga salkyrkan avslutas med en polygonal absid i öster och ett torn i sydväst. Fasaderna är spritputsade och bär en rik artikulering med kraftiga lisener vid långskeppets hörn, omfattningar kring portaler och tornets ljudöppningar. Omfattningar kring muröppningar och takgesimser är slätputsade. Långskeppets har taktäckning av korrugerade eternitpannor från 1960-talet.

Kyrkogårdens historia

Vid den äldre kyrkplatsen i Lemnhult, som låg mitt i byn, byggdes på 1300-talet en senmedeltida stenkyrka. Möjligen hade denna föregåtts av en träkyrka på samma plats. På 1840-talet utdömdes gamla kyrkan som alltför liten för socknens stigande befolkning och beslut togs om att låta uppföra en ny kyrka. För församlingens nya kyrka och kyrkogård utsågs en plats på grannbyn Gerekullas ägor och mark uppläts 1846 genom ett ägobyte. Kyrkogården anlades några år senare och invigdes 1851. När den gamla kyrkan brann ned 1856 stod församlingen utan kyrka och temporärt hölls gudstjänsterna på Trollebo säteri. En provisorisk gudstjänstlokal i liggatimmer uppfördes därefter 1857 invid den nybyggda sockenstugan. Först 1870–71 uppfördes den nya kyrkan och då hade kyrkogården alltså varit i bruk i 20 år. Redan initialt hade förkolnade rester av 17 kistor från det nedbrunna Falkenbergsska gravkoret på gamla kyrkogården flyttats över till den nya och försetts med en minnessten. I sockenstämmans protokoll från 1863 finns uppgift om att smidesgrindar beställts av smeden Osbeck i Ädelfors. Även den nya kyrkan drabbades av brand år 1900. Ett odaterat fotografi från strax före branden visar att kyrkogården då hade försetts med trädkrans och anlagda gravkvarter närmast kyrkan medan den södra delen fortfarande var en vildvuxen grusyta. Motsvarande

Lemnhults nya kyrka uppfördes ett 20-tal år efter att kyrkogården anlagts, 1870–71. Kyrkan placerades på fast berg i kyrkogårdens nordvästra del. Kyrkan fick sitt nuvarande utseende vid återuppbyggnaden efter en brand 1903.

"Karta öfver ny kyrkogård" 1846. Enligt beskrivningen avser nr 1 berg där kyrkan ska stå, nr 2 afröjd fälla av sand och grus, nr 3 igenlagd åker med djup mylla, nr 4 plan till sockenstugan. LMS.

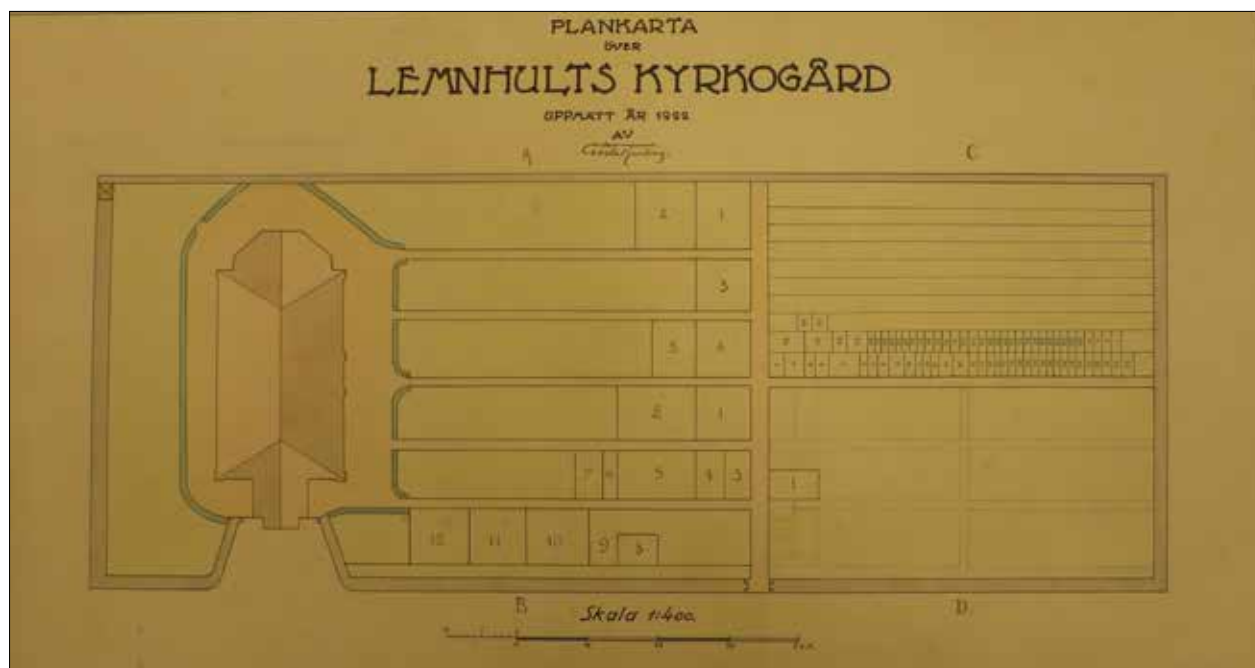

Kyrkogården omkring 1890, före branden av kyrkan 1900. Här anas att köpegravskvarteren fått en mera anlagd karaktär medan de allmänna kvarteren i söder var mera "vildvuxna" trots att de till största delen tagits i anspråk. Foto: Nanny Ekström, Vetlanda museums arkiv.

foto från tiden strax efter kyrkans återuppbyggnad 1903 visar att den då försetts med långsmala nordsydliga gravkvarter avskilda av raka grusgångar närmast söder om kyrkan. Från år 1915 finns en detaljerad beskrivning av kyrkogården av botanikern C A M Lindman i skriften "En småländsk kyrkogård". Kyrkogården var vid denna tid delad i två hälfter, den norra närmast kyrkan avsatt för familjegravar och den södra för allmänna ensamgravar. Köpegravskvarteren hade till stora delar ännu inte tagits i anspråk eftersom detta område upptogs av berggrund där gravrättsinnehavaren själv fick spränga och schakta för sin grav. Den södra hälften var däremot djupschaktad och upptogs vid tiden av en stor mängd snidade trävårdar, en del försedda med gravkulle. Hela kyrkogården hävdades som slätteräng, där kyrkvaktaren och soldaten F slog det höga gräset för hö. Ängsfloran på platsen vilken inventerades av Lindman var rik med ett 40-tal växter. Olika kultursorter som planterats som prydnad vid vissa gravar omnämns även, däribland borstnejlika, kärleksört samt vintergröna på gravkullarna och häckspirea kring bäddarna. Lindman omnämner de många brädvårdarna som 1915 ännu upptog de båda allmänna gravkvarteren. De äldsta går tillbaka till 1860- och 70-talen och den yngsta är från 1895. Även om de vore snidade i trä så avsåg de att imitera samtida stenvårdar och var därför målade i vitgrå oljefärg. Krönen var skurna i formen av lyror och urna eller lagerkvistar. Inskription målade i svart och på vissa vårdar förekom målade blomdekor i vitt och grönt.

En uppmätning av kyrkogården från 1922 återger ovannämnda planstruktur från 1900 samt visar att kyrkan vid tiden omgavs av en grusad ringgång och planterade ligusterhäckar omkring kvarteren. Skillnaden mellan familjegravområdet närmast kyrkan och

Uppmätning av kyrkogården 1922 av Gösta Tjurberg. Lemnhults kyrkoarkiv VALA.

De båda allmänna gravkvarteren 1916, med sina många brädvårdar (H Wadsjö, *Kyrkogårdskonst*, 1919).

det båda allmänna gravkvarteren framgår tydligt. Från 1937 finns ett förslag till omgestaltning av kyrkogården upprättat av arkitekt Göran Pauli. Förslaget genomfördes troligen aldrig men möjligen är det vid denna tidpunkt som kvarter D i söder läggs om. Möjligen är det även nu som både alléträd planteras utmed mittgången och som samtliga trävårdar rensas bort från de allmänna kvarteren (sker senast i slutet av 1940-talet). 1966 konserverades trävårdarna (35 stycken) som tagits ur bruk på Jönköpings läns museum. Vid slutet av 1960-talet togs samtliga häckomgärdningar och grusbäddar bort och kyrkogården fick det utseende den har idag, med öppna gräsytor och ett fåtal grusgångar.

Händelsehistorik

1851

Kyrkogården invigdes. (enligt inskription på grindstolparna)

1863

Smidesgrindar beställdes (Lemnhults hembygdsbok).

1870–71

Nya kyrkan uppfördes. (ATA)

Omkring år 1903

Omläggning med långsmala kvarter närmast kyrkan (Lemnhults hembygdsbok).

1915

Kyrkogården som brukas med ängshävd. Inom allmänna kvartere fanns trävårdar, gravkullar och inom köpegravskvarter stenvårdar. (*En småländsk kyrkogård* av C A M Lindman)

En av de rikt skulpterade brädvårdarna på Lemnhults kyrkogård (H Wadsjö, *Kyrkogårdskonst* 1919)

1927

Trädkransen förnygras åt nordväst och sydost. (foto av Wadsjö)

Omkring 1940-talet

Alléträd planteras utmed mittgången. Trävårdar tas bort. (*Sveriges bebyggelse* från 1952).

1966

Trävårdarna konserveras av Jönköpings läns museum. (JLM)

2007

Trädvårdsplan tas fram av Nils Blomstrand, Vetlanda. (LST)

Kyrkogården har en rätvinklig nyklassicistisk plan men gångsystemet är numera kraftigt reducerat och sammanhängande gräsytor dominerar intrycket.

Beskrivning av kyrkogården idag

Allmän karaktär

Lemnhults kyrkogård har en helt plan rektangulär utbredning i nordväst-sydostlig riktning, där kyrkan är placerad på berggrunden längst i nordväst. Därmed har den sin utbredning sydost om kyrkan medan ett mindre område nordväst om densamma aldrig nyttjats för begravingar, just på grund av förekomsten av berg på platsen. Kyrkogården upptas numera av större gräskvarter endast avskilda av ett fåtal huvudgångar. Grundkaraktären är trots detta nyklassicistisk med rätvinklig planstruktur, krattade grusgångar och rader av alléträd i nordvästra delen. Vegetationen är sparsam och gravvårdarna i huvudsak koncentrerade till den södra hälften, med några utspridda högeståndsgravar inom köpegravkvarteren närmast kyrkan. Att gravarna står glest inom den sistnämnda delen beror främst på förekomsten av berggrund här, vilket försvårat för begravingar. Fram till 1960-talet, fanns i köpegravområdet en gestaltning med rutnät av grusgångar och klippta häckar vilket gav en större dynamik. Idag finns enbart alléträden kvar inom

de annars öppna gräsytor vilket ger ett något ödsligt intryck. Flertalet familjegravar har även förlorat sina grusbäddar. I det sydligaste kvarteret finns en sammanhållen modern karaktär med låga familjegravvårdar från efterkrigstiden placerade i raka dubbla rader, med relativt stora mellanrum.

Omgärdning

Kyrkogården omgärdas i sin helhet av en meterhög kallmur i råkilad röd granit med inslag av fältsten. Den utgör en fristående skalmur och är på sina ställen kraftigt sedumbeväxt. Framför kyrkans huvudentré finns en plan där muren följer planens vinklade sidor. Förmodligen är muren ursprunglig från anläggningstiden 1851.

Ingångar

De tre ingångar som leder in till kyrkogården ligger alla mot vägen i väster. Två enkelgrindar finns på ömse sidor om kyrkans torn. Grindarna i svart smide består av sirligt svänga bandjärn som bildar tre kors i den övre delen. Grindarna är liksom huvudgrinden sannolikt tillverkade 1863. Grindarna har suttit i stolpar av kilad grå granit men de inre stolparna ersattes med nya i ek 2022. Huvudingången ligger centralt placerad i kyrkogårdens södra del mitt för den tvärgående huvudgången. Här finns en grind från anläggningstiden 1851 med kraftiga stenstolpar. Smidesgrindarna har tillverkats av en smed vid namn Osbeck från Ädelfors 1863. Stolparna är i finhuggen grå granit med utkragande pyramidkrön och har inhuggen svartmålad inskription, med texten "INVIGD 1851" på den ena och "IEREMIAS 31:23" på den andra.

Grindarna är av sirligt svängda järnband och med små knoppar på krönet. Även dessa grindar är sammansatta med sexkantmutter och måste därför ha tillverkats efter 1870, kanske i samband med att nya kyrkan stod klar.

Den kraftiga kyrkogårdsmuren går sannolikt tillbaka till anläggningstiden 1851.

Planen framför kyrkans huvudentré med ett par belysningsstolpar centralt placerade.

Smidesgrindarna vid kyrkans torn och huvudgrinden till den södra delen är likartade till utseendet och sannolikt alla tillverkade av smeden Osbeck i Ädelfors 1863.

Trädkransen med hamlade lönnar samt prydnadsbuskarna vid några av gravarna inom den södra delen.

En sektion av trädkransen utmed vägen som förnygrats med parklind.

Vegetation

Runt kyrkogården, på murens insida, växer en trädkrans av lönn. Flertalet av träden är kraftigt beskurna och jämgamla (planterade på 1920-talet). I de centrala delarna har kransen förnygrats med parklind på 2000-talet, vilka inte hamlas. Intill huvudingången till kyrkogården finns en äldre lönn som lämnats utan beskärning. Utmed den södra vinklade muren mot planen vid kyrkans entré finns två sentida cypresser. På kyrkogården finns alléträd, dels en rad yngre björkar utmed ringgången på södra sidan av kyrka, dels två enkla rader av hamlade lönnar utmed mittgången respektive en igenlagd parallellgång till denna. Dessutom dominerar de båda äldre lönnarna vid riddare August Rappes familjegrav intrycket inom köpegravkvarteren. Träden borde vara samtida med gravstenen från 1873 och därmed mycket skyddsvärda.

Inom området nordväst om kyrkan finns några enstaka rhododendronbuskar samt en större aroniabuske som avdelar och skymmer trekammarbrunnen i den norra hörnet. I det moderna kvarteret i söder har prydnadsbuskar planterats vid vissa gravar, däribland buxbom, rosor, rhododendron och thuja.

Gångsystem

Gångsystemet på kyrkogården är kraftigt reducerat genom igenläggningar. Det består av en mittgång från kyrkans sydöstra entré samt delar av en tvärgång i linje med kyrkogårdens västra grind. Dessa båda gångar möts centralt på kyrkogården. Närmast omkring kyrkan finns en ringgång. Parallellt med mittgången löper ytterligare en gång längst i väster inom köpegravkvarteret. Gångarna är belagda med naturgrus från trakten som krattas. Planen framför kyrkans huvudentré och ringgången runt kyrkan har nyligen erhållit beläggning av grov bergkross i tjocka lager.

Systemet av krattade grusgångar har minskats ned kraftigt i senare tid.

Gravvårdstyper

Inom köpegravkvarteren A och B finns en stor andel familjegravvårdar från decennierna kring 1900. Flertalet är påkostade, högresta industriellt framställda och i formerna av obelisk eller bautasten, huggna i svart eller grå granit. Av kyrkogårdens tre bevarade grusgravar finns två adelsgravar av hög ålder, från 1856 respektive 1873 och båda omgivna av järnstaket. Samtliga övriga köpegravar har förlorat sina grusbäddar. Bland köpegravarna finns dessutom en särpräglad gjutjärnvård från 1863 i formen av en bibel och ett kors samt en kyrkoherdegrav med ett träkors från 1882.

Inom de båda allmänna gravkvarteren, C och D, var trävården välrepresenterad fram till slutet av 1940-talet. En till sin storlek unik samling av dessa rikt snidade gamla trävårdar har, efter en utrensning vid nyssnämnda tidpunkt, bevarats för framtiden och förvaras nu i tornkammaren samt i kyrkogårdens bod (se tabell *Vårdar ur bruk*). Vårdarna har avbildats och beskrivits i skriften *En Småländsk kyrkogård* 1915 (se sid 31). Här beskrivs de som att flertalet härrör från 1800-talets andra hälft och att de utgörs av brädvårdar med praktfullt skurna krön, några i formen av urnor, kors eller lyror. Samtliga har varit målade i ljusgrått eller vitt i syfte att efterlikna kalksten. Några har haft målade dekorationer i form av gröna kvistar eller vita blommor samt är försedda med psalmverser eller bibelcitater på baksidan. I kvarter C kvarstår ett flertal typiska allmänna linjevårdar i granit från 1900-talets förra hälft, småskaliga och enkla till sin utformning.

Inom det omlagda kvarteret D dominerar gravvårdstyperna från mellan- och efterkrigstiden med låga enhetlig formade rektangulära vårdar i grå, svart eller röd granit. En mellanform med flyglar, ursprungligen försedd med grusbädd finns också representerad. Genom dessa olika vårdtyper speglas utvecklingen till ett mera socialt jämlikt samhälle under folkhemstiden 1930–1960. Vårdarna är likartade i proportionerna och under 1930- och 40-talen ibland försedda med klassiserande drag som pelare eller överliggare.

Bland samlingen av vårdar tagna ur bruk uppställda nordost om kyrkan finns en inskriptionsplatta i vit marmor från 1882 och en granitvård från 1880.

Byggnader

I kyrkogårdens norra hörn står en bod som tillkom vid kyrkogårdens anläggande 1851. Bodens bryter igenom kyrkogårdsmuren. Bodens stomme av stolpverk och är utvändigt klädd med sågad rödfärgad locklistpanel med hörnfoder och portar målade med svart oljefärg. Både fasadpanelen och dubbelporten är i original från 1851. I bodens södra ände finns ett sekundärt inrett dass med småspröjsat fönster. Taket är täckt med tvåkupiga cementpannor och har sentida vindskivor i vitlackerad plåt.

Bevarad samling av snidade trävårdar från 1800-talet i kyrkans tornkammare. Några av vårdarna uppges vara verk av träsnidare Johannes Magnusson i Nässja.

En ovanlig eller möjligen unikt utformad gjutjärnsvård från 1865.

Boden i kyrkogårdens norra hörn.

Köpegravskvarteren sydost om kyrkan upptas nästa uteslutande av uppresta gravvårdstyper från sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal.

En av de många gravarna över personer välkända under sin levnad är denna över nämndemannen och kummunalpolitikern Nils Petter Johannesson i Gatu.

Minnesvården över träsnidaren och orgelbyggaren Johannes Magnusson i Nässja från 1898. I fonden grusgraven över August Rappe med maka från 1873, med sina båda åldriga lönnar.

Beskrivning av kvarter

Kvarter A och B söder om kyrkan

Allmän karaktär

De båda gravkvarteren närmast sydost om kyrkan har historiskt utgjort köpegravområde. Storslagna gravar över socknens mera välbeställda bönder och näringsidkare dominerar inom detta område och flertalet är äldre, från perioden 1851–1920. Området upptas till stora delar av berggrund och det faktum att gravrättsinnehavaren själv har fått bekosta sprängningar inför gravsättning har sannolikt bidragit till att området alltjämt har glest mellan gravarna. Den indelning i långsmala gravkvarter som anlades omkring 1903 har styrt att gravarna är ordnade i enkla gravrader vända inåt mot in-

terngången inom varje kvarter. Numera är gångsystemet till stora delar igenlagt och den äldre kvarterstrukturen försvunnen. Detta är förklaringen till varför gravarna numera vänder "ryggen" mot gångarna, och inte tvärt om vilket annars är vanligt på nyklassicistiska kyrkogårdar. I stort sett samtliga grusgravar, utom två, har förlorat sina grusbäddar och häckramar på 1960-talet varför karaktären numera är mera modern med sammanhängande gräskvarter. Alléträd av hamlade lönnar finns planterade utmed mittgången och en igenlagd parallellgång öster om denna. Efter nedtagningar finns endast sex träd kvar idag. Tidigare har motsvarande alléer och även kanthäckar funnits inom samtliga kvarter i området.

Gravvårdstyper

Inom de båda kvarteren närmast söder om kyrkan finns uteslutande familjegravvårdar. Det stora flertalet har en påkostad gestaltning och är resta över personer/familjer inom samhällets övre skikt. Här

Grusgraven med obeliskan över släkten Melcher Falkenberg på säteriet Trollebo. Stoften flyttades över från gamla kyrkogården efter branden av deras gravkor 1856. Inom samma grav är kapten J G Danielsson med familj begravda (ingift i släkten Falkenberg).

Många av köpegravarna är ordnade med huvudsten och en rad liggare framför.

Kyrkoherde Gustaf Edvard Springers gravkors i trä från 1882.

återfinns gravar över lokala godsägare, kyrkoherdar och kyrkvårdar inom församlingen samt en mängd nämndemän. Flera av kyrkogårdens äldsta gravvårdar återfinns inom denna del. Till dessa hör de båda storslagna grusgravarna över adelssläkterna Falkenberg af Tyrstorp och Rappe som båda varit ägare av säteriet Trollebo (A0028-29, B0003-4). Dessa båda grusgravar, som hör till kyrkogårdens äldsta skede 1851–1875, har snarlik storslagen utformning med höga obelisker i granit och järnstaket. Till de äldsta gravvårdarna inom området hör även en ovanlig gjutjärnsvård från 1865 i formen av en bibel med ett genombrutet kors bakom (B0042-43). Det stora flertalet av vårdarna är uppresta varianter i granit från decennierna omkring 1900, varav många i nationalromantik i form av grova stenblock. Ett flertal gravar har ett liknande arrangemang med en upprest huvudsten och med ett flertal mindre s k liggare i en rad framför. Utöver de båda ovannämnda grusgravarna har samtliga övriga förlorat sina grusbäddar och häckramar. Enstaka familjegravvårdar från efterkrigstiden och senare delen av 1900-talet förekommer, även de med påkostad utformning. Ett flertal personer som varit välkända lokalt och regionalt under sin levnad finns begravda här, bland annat ovannämnda greve August Rappe som var engagerad vid bygget av nya kyrkan, orgelbyggaren Johannes Magnusson (A0019-20) och nämndemannen och bygdeoriginalet N P Johannesson (B0046-47). Titlar återfinns på nästan samtliga vårdar, bland dessa finns nämndeman, fanjunkare, byggnads- och jordbruksarbetare, grosshandlare, hemmansägare, kapten, poststationsföreståndare, skraddaremästare, kokerska och agronom.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Inom de båda kvarteren A och B närmast söder om kyrkan bidrar de många uppresta äldre familjegravvårdarna med påkostad utformning till en tydlig högreståndskaraktär. Därmed finns en viss bibehållen karaktär av köpegravkvarter från omkring 1900. Området präglas dock kraftigt av det sena 1900-talets rationaliseringar, där grusgravar och gångar lagts igen och häckar tagits bort för att skapa stora sammanhängande gräskvarter. De få ännu bevarade grusgångarna är därmed i likhet med alléträden i lönn mycket viktiga för den nyklassicistiska formella karaktären i anläggningen. Här är både den Rappeska och den Falkenbergiska graven viktiga karaktärsmässiga inslag med sina bevarade grusytor, järnstaket och storskaliga obelisker. De båda sorgeträden vid den Rappeska graven är både skyddsvärda på grund av sin höga ålder och viktiga högreståndsmarkörer. Många av gravarna har höga kulturhistoriska värden genom sin höga ålder och påkostade utformning. Därtill finns många gravar resta över betydelsefulla historiska personer från bygden, bland de kanske mest namnkunniga kan orgelbyggaren Johannes Magnusson nämnas (grav A0019-20).

Kvarter C har fortfarande en tydlig karaktär av allmänt gravkvarter. Äldre trävårdar och gravkullar har dock rensats ut vid mitten av 1900-talet.

Kvarter C allmänna kvarteret i öster

Allmän karaktär

Kvarteret utgör det östra av de båda allmänna gravkvarteren i sydost. Det är ett rektangulärt gräskvarter med enkla gravrader och gravar orienterade mot mittgången. Karaktären av allmänt gravkvarter är tydlig, med en stor mängd småskaliga stenvårdar, gravsatta tätt. Vårdarna är numera glest utspridda, troligen efter att mellanliggande trävårdar tagits bort. Längs gångarna, främst i den västra delen, har familjegravar upplåtits, vilket är ett vanligt inslag på 1800-talets nyklassicistiska kyrkogårdar. Mindre vanligt är förekomsten av familjegravar som upplåtits inom den allmänna linjen i kvarterets inre delar. En moderniserande omläggning lär ha ägt rum någon gång på 1940-talet, då samtliga trävårdar rensats ut och gravkullar ersatts med dagens helt plana gravvita.

Kvarterets äldsta linjevård huggen i gnejs är rest över Carolina Carlsson 1896.

I kvarterets västra hörn, där gångarna möts, finns flertalet familjegravar från 1900-talets första decennier.

Gravårdstyper

Med undantag av några enstaka sentida familjegravvårdar består gravarna uteslutande av typiska allmänna linjevårdar från perioden 1896–1931. Småskaliga vårdar, flertalet små liggande hällar, i svart eller grå granit. Gravsättningen är typisk för allmänna kvarter med enkilda gravar upplåtna i kronologisk följd men här har även i enstaka fall tillåtits att makar gravsatts inom samma grav. De äldsta gravvårdarna är båda från 1890-talet och finns i den nordöstra delen. Inom denna del står gravarna mycket glest vilket möjligen kan bero på att flertalet vårdar var av trä och att samtliga av dessa rensats ut på 1940-talet. I kvarterets främre västra del som vetter mot gångarna finns några rader med uteslutande familjegravvårdar från 1904–1930. Bland de allmänna gravarna är förekomsten av titlar ovanlig, endast två påträffas: mjölnare och fabrikör. Det omvända gäller familjegravvårdarna där titlar är allmän företeelse. Här finns ett flertal hemmansägare och kyrkvårdar upptagna samt därutöver korpral och nämndeman.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret som redan initialt anlades för allmänna gravar har ännu idag en sammanhållen karaktär av ett typiskt linjegravskvarter från tidigt 1900-tal. Karaktären av enkla småskaliga tätt placerade vårdar skiljer sig tydligt från köpegravkvarteret närmast kyrkan. Kvarteret har i alla tider upptagits av gräs men dagens plana gräsyta är trots allt en modern företeelse. Före 1950-talet var flertalet gravar försedda med vårdar i trä men dessa är sedan länge urgallrade och tagna ur bruk. Detta kan eventuellt förklara varför det numera är ganska glest mellan vårdarna.

Kvarter D utgör ett typiskt efterkrigstida gravkvarter, med dubbla rader av enhetligt formade familjegravvårdar.

Kvarter D i söder

Allmän karaktär

Det södra kvarteret präglas av en omläggning som troligen skedde omkring 1940. Fram till denna tidpunkt upptogs allmänna gravar där vissa hade rikt snidade trävårdar och andra var försedda med gravkulle. Vid omläggning tillkom dagens utformning med familjegravar i dubbla rader inom en gräsbesädd plan. Gravraden längst i sydväst har avsatts för allmänna linjegravar. Vid ett par gravar förekommer planterade buskar, olika typer av vintergröna thujor, vilka bidrar till den moderna karaktären.

Gravvårdstyper

Kvarteret upptas av ett enhetligt bestånd av mellan- och efterkrigstida gravvårdar. Flertalet av dessa är i grå eller svart granit och har en låg rektangulär form eller efterliknar tempelgavlar med kolonner som bär ett gavelkrön. Formspråket är modernistiskt, med släthuggna och odekorerade vårdar. I närheten av kyrkogårdens sydvästra grind finns kvarterets enda bevarade grusgrav, den över kantor Gustaf Thylén-Westerberg med familj från 1965. Inom gravraden med allmänna linjen finns ett väl sammanhållet område i den sydöstra delen från perioden 1931–1955.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret har en typisk efterkrigstida utformning med modernistiska familjegravvårdar i dubbla gravrader. Utformningen är relativt ordinär och även väl representerad på dagens landsortskyrkogårdar. Därmed är det kulturhistoriska värdet inom denna del lågt. Värt att uppmärksamma är det sammanhållna området med allmänna linjegravar i sydost. Även förekomsten av planterade vintergröna buskar vid vissa av gravarna är viktiga eftersom de bidrar till det moderna uttrycket.

Ett väl sammanhållet område med linjegravar från 1931–55.

Planterade thujor vid två av gravarna utgör en tidstypisk del av grönstrukturen inom kvarter D.

Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet

Lemnhults kyrkogård anlades i sin helhet 1851. Detta skedde efter att beslut tagits om att uppföra en ny kyrka ett hundratal meter nordost om den gamla medeltida kyrkplatsen. Kyrkogården anlades enligt 1800-talets nyklassicistiska kyrkogårdsideal med fyra rätvinkliga inre kvarter och ett kranskvarter indelat med krattade grusgångar samt omgärdning med kallmurar och trädkrans. Kyrkan uppfördes först 1870–71 och placerades i den nordvästra änden där berggrunden var fast. Kyrkogården indelades initialt med två köpegravkvarter närmast kyrkan och två allmänna gravkvarter i sydost. Numera har stora delar av gångsystemet lagts igen och kyrkogården präglas av 1900-talets moderna ideal med sammanhängande gräsytor. Kyrkogården har även ett mycket glest bestånd av gravar. De öppna gräsfältet med en sparsmakad grönstruktur ger ett stramt intryck där de få alléträden och de båda gamla sorgeträden i lönn är viktiga stämningsskapande inslag. Till de kvarvarande delarna av den ursprungliga anläggningen hör kallmurarna, smidesgrindarna, trädkransen av hamlade lönnar samt de få bevarade grusgångarna vilka därmed är viktiga för 1800-talskaraktären. Inom köpegravskvarteren finns några få hamlade alléträd planterade på 1930-talet vilka understryker den rätvinkliga planen.

Inom köpegravskvarteren finns ett stort antal påkostade högresta högreståndsgravar som både bidrar till helhetskaraktären inom kvarter A och B samt har enskilt höga värden både genom hög ålder, gestaltungsmissigt och i många fall även personhistoriskt. Den storslagna grusgraven längst i väster över släkten Falkenberg från säteriet Trollebo, vars stoft överförts 1856 i samband med branden av gamla kyrkan och släktens gravkor, utgör tillika kyrkogårdens äldsta grav. Gruvsgraven över friherre August Rappe från 1873, även han ägare av Trollebo, har ett storslaget anslag med järnstaket och två flankerande sorgeträd av hög ålder. Bland gravar med höga personhistoriska värde kan minnesvården över orgelbyggaren Johannes Magnusson (1804–1875) särskilt omnämnas (A0019-22). En särpräglad gjutjärnsvård från 1865 finns även inom denna del, formad som en bibel med bakomliggande kors (B0042-43). Gravarna inom denna del står förhållandevis glest och har förskonats från inblandning av enklare sentida gravar. Orsaken till detta står sannolikt att finna i att området upptas av berg vilket försvårar vid gravsättningar.

Inom det östra kvarteret, Kvarter C, finns alltså en tydlig och väl bibehållen karaktär av allmänna linjekvarter som är värd att värna. Tidigare bestånd av snidade brädvårdar har dock försvunnit men de återstående små enkla stenvårdarna från perioden 1896–1931 skapar en sammanhållen bild av ett allmänt gravkvarter som tidigare varit vanligt förekommande. Kvarteret är även av socialhistorisk betydelse och speglar den demografiska samman-

sättningen i socknen i äldre tid, där en stor andel av befolkningen varit obesuttna torpare. Intressant är även att man tillåtit makar att begravas sida vid sida inom allmänna linjen.

Det södra kvarteret har omvandlats omkring 1940 och har numera en modernistisk utformning med dubbla rader av efterkrigstida familjegravvårdar inom en gräsmatta. Här är vårdarna genomgående yngre än på den övriga kyrkogården och håller den låga profil som blev vanlig kring 1940 och speglar därigenom ståndssamhällets avskaffande genom folkhemmet.

Den stora samling av bevarade trävårdar som numera finns förvarad dels i kyrkan nedre tornkammare, dels i boden är ovanlig. Många av vårdarna finns avtecknade i skriften *En Småländsk kyrkogård*. Här framgår att många av brädvårdarna varit rikt utformade med snidade krön i formerna av urnor, kors och lyror. Samlingen av brädvårdar, som troligen saknar motsvarigheter vad gäller antalet bevarade vårdar, har mycket höga kulturhistoriska värden som dokument över lokal gravkonst i trakten under 1800-talets andra hälft.

Kyrkogården uppmärksammades 1915 av botanikern C A M Lindman för sin rika ängsflora men även för dess bestånd av äldre planterade perenner vid gravarna. En uppföljning av denna inventering gjordes på 2005 av några boende på orten och denna visade att delar av ängsfloran fortfarande är riklig trots att hävden med lieslätter på kyrkogården upphört sedan länge.

Att tänka på i förvaltningen av kyrkogården

- Kallmurar, smidesgrindar samt kvarvarande delar av gångsystemet är från anläggningstiden 1851 och betydelsefulla för karaktären av nyklassicistisk 1800-talskyrkogård.
- Trädkransen av hamlade lönnar är något yngre men trots detta viktig för karaktären av nyklassicistisk 1800-talskyrkogård.
- Inom kvarteren A och B är de många äldre högresta gravvårdarna och grusgravarna samt sorgeträden vid den Rappeska graven viktiga för karaktären av äldre köpegravkvarter. Upplåtelse av nya gravar bör ske restriktivt och med krav på anpassning till befintlig karaktär av uppresta vårdar.
- Inom kvarter C finns en sammanhållen karaktär av allmänna linjekvarter från tidigt 1900-tal. Upplåtelse av nya gravar bör ske restriktivt och med krav på anpassning till befintlig karaktär av småskaliga vårdar.
- Vårdar som tagit ur bruk bör bevaras enligt urvalet i tabellen.
- Samtliga trävårdar tagna ur bruk bör bevaras och tas upp på kyrkans inventarieförteckning.
- Med hänsyn till den dokumenterade rikliga ängsfloran på kyrkogården borde en återgång till traditionell ängshävd vara lämplig inom vissa områden både med hänsyn till karaktären av 1800-talskyrkogård och för att gynna den biologiska mångfalden.

Åtgärdsbehov som noterades vid inventeringen

- Trävårdarna som förvaras i boden bör ges en lämpligare förvaring i ett rent utrymme med stabilt klimat och där varje vård kan förvaras liggande på hyllplan (inte som nu staplade på varandra). Samtliga vårdar bör rengöras och ses över av konservator.
- Inskriften på grindstolparna bör fyllas i med svart oljefärg.
- Stolparna i ek till grindarna vid kyrkans torn bör lämpligen återställas med nya av råkilad grå granit, så att de blir enhetliga.
- Ringgången kring kyrkan bör återställas med ett tunnare lager grus och med en tydligare kant mot omgivande gräsytor.
- Vattenposten på bodens fasad bör tas bort eftersom denna orsakar rötskador i panelen.

Administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr:..... 2022-351
 Beställare:..... Vetlanda pastorat
 Inventering och rapportansvarig:..... Margareta Olsson
 Rapportgranskning:..... Anders Franzén
 Län:..... Jönköpings län
 Kommun:..... Vetlanda kommun
 Socken:..... Lemnhults socken
 Fastighetsbeteckning:..... Gerekulla 1:3

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm (ATA)

Handlingar rörande Lemnhults kyrkogård

Jönköpings läns museum (JLM)

Handlingar rörande Lemnhults kyrkogård

Landsarkivet i Vadstena (VALA)

Lemnhults kyrkoarkiv: Kartor som rör kyrkogården, sockenstämmo-protokoll.

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv LMS

Karta öfver kyrkogård till Lemnhults församling. (Gerekulla. Ägobyte. Akt: 06-LEM-24. Upprättad 1846 av G Wetterström.

Karta öfver Lemnhults sockenstuguplan. Gerekulla. Avsöndring. Akt: 06-LEM-204. Karta inför mindre utvidgning. Upprättad 1895 av Elam Mebius.

Karta öfver verkställd ägostyckning av Gerekulla 3 mtl. Gerekulla.
Ägostyckning. Akt. 06-LEM-57. Upprättad 1918 av Edvin Ekberg.

Tryckta källor och litteratur

- Bengtsson, Rune & Bucht, Eivor (red.). 1992. *Kyrkogårdens gröna kulturarv*. Alnarp.
- Hansson, Hans-Erik, Bielawski, Jarema & Jönsson, Karna. 2002. *Vård av gravstenar*. Stockholm.
- Jonsson, Magdalena (red.). 2009. *Ett levande kulturarv: kyrkogårdar i Växjö stift*. Växjö.
- Lemnhults hembygdsbok. Lemnhults hembygdsförnings skrifter 2*. 1981
- Lindman, C A M. 1915. *En Småländsk kyrkogård*. Stockholm.
- Jönköpings län i porträtt och bild*. 1941. Halmstad.
- Manbo Ia. 2008. *Lemnhults kyrkogård och ödekyrkogård, Kulturhistorisk karakterisering och bedömning. Lemnhults socken i Vetlanda kommun. Jönköpings län, Växjö stift*. Jönköpings läns museum, Byggnadsvårdsrapport 2008:47
- Schönbäck, Hedvig. 2008. *De svenska städernas begravningsplatser 1770-1830: arkitektur, sanitet och det sociala rummet*. Diss. Uppsala.
- Svala, Catharina. 2010. *Kyrkogårdsmuren: kultur och konstruktion*. Alnarp.
- Theorell, Anita, Wästberg, Per & Hammarskiöld, Hans. 2001. *Minnets stigar: en resa bland svenska kyrkogårdar*. Stockholm.
- Westerdahl, Maria. 1996. *Den svenska skogskyrkogården: en bild från norr till söder*. Alnarp.
- Ny Smålandsbeskrifning*. Växjö 1914.
- Rogberg, Samuel. *Historisk beskrifning om Småland*. Karlskrona 1770.
- Svenskt ortnamnslexikon*. Uppsala 2003.
- Sverige. Geografisk beskrivning. Del IV*. Stockholm 1931.
- Sveriges bebyggelse. Landsbygden. Jönköpings län I*. Uddevalla 1952.

Kriterier vid kulturhistorisk bedömning

Vid den kulturhistoriska bedömningen av gravanläggningarna på en begravningsplats utgår man från ett antal kriterier. Målet är att urvalet av de utvärderade gravarna skall spegla gravkulturen i vid bemärkelse inom en begravningsplats, men i förlängningen också inom ett vidare område.

Utformningen av en gravanläggning har stor betydelse vid bedömningen av det kulturhistoriska värdet. Vårdar som är påkostade, hantverksmässigt utförda, estetiskt framstående, särskilt anspråkslösa eller anknyter till en lokal tradition är ofta särskilt intressanta. Gjutna gravkors i bruksbygder är exempel på en sådan lokal tradition. Urvalet bör också spegla de breda folklagrens gravskick. Om det finns sammanhållna gravkvarter med gravar som ingår i allmänna linjen eller påkostade köpegravar kan dessa olika typer av områden vara viktiga att bevara.

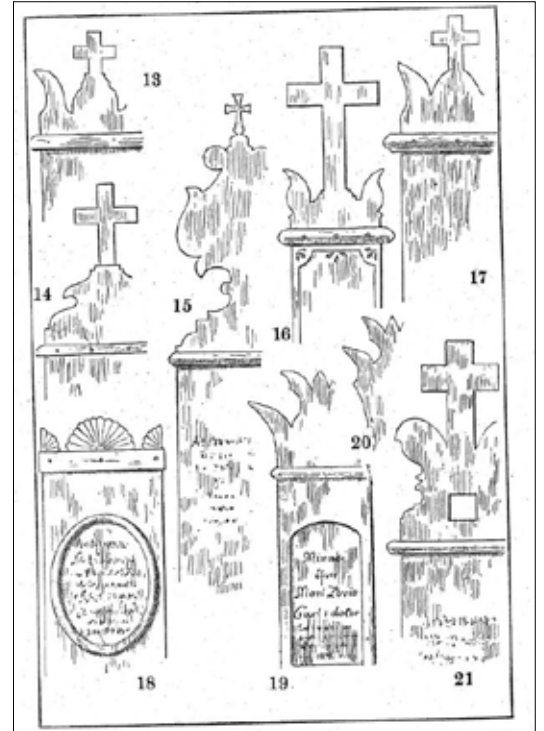
Gravanläggningar som har inskrifter som anger titel och hemvist för de begravda berättar mer om gravplatsen än om dessa uppgifter saknas. Med ledning av texten kan man även få veta mer om den demografiska sammansättningen och vilka näringar som präglat trakten. Ibland finns också citat eller referenser med anknytning till Bibeln, psalmboken eller en sångbok inom väckelserörelsen. Ju fler uppgifter som står angivna desto större samhällshistoriskt värde har ofta gravvården.

Ibland är gravvårdar resta över betydelsefulla personer eller personer som haft en tydlig anknytning till församlingsarbetet, exempelvis präster, klockare, kyrkvårdar och skollärare. Detta kan förstärka det kulturhistoriska värdet på en gravvård.

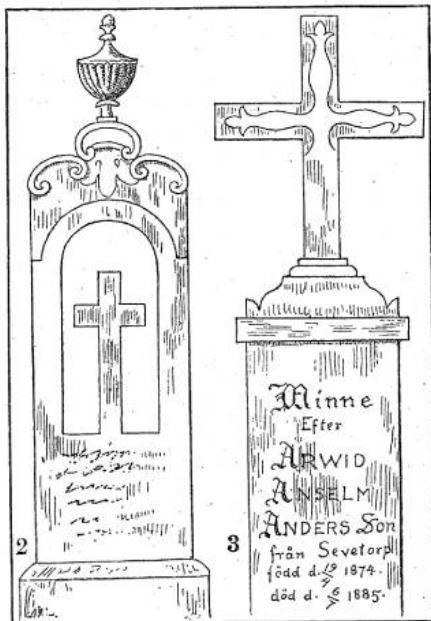
Industriellt framställda gravstenar bär ibland någon form av märkning från tillverkaren. Att veta varifrån stenen kommer och vem som tillverkat den höjer gärna det kulturhistoriska värdet.

Efterkrigstidens gravskick kan upplevas enahanda och likformigt. Det finns dessutom en väldigt stor mängd gravvårdar av likande typer på länets kyrkogårdar. Det är inte rimligt att bevara dessa i lika hög grad som äldre gravvårdar, men det är ändå angeläget att ett urval av dessa bevaras i synnerhet då de ingår i kyrkogårdar med en sammanhållen gestaltning av hög kvalitet.

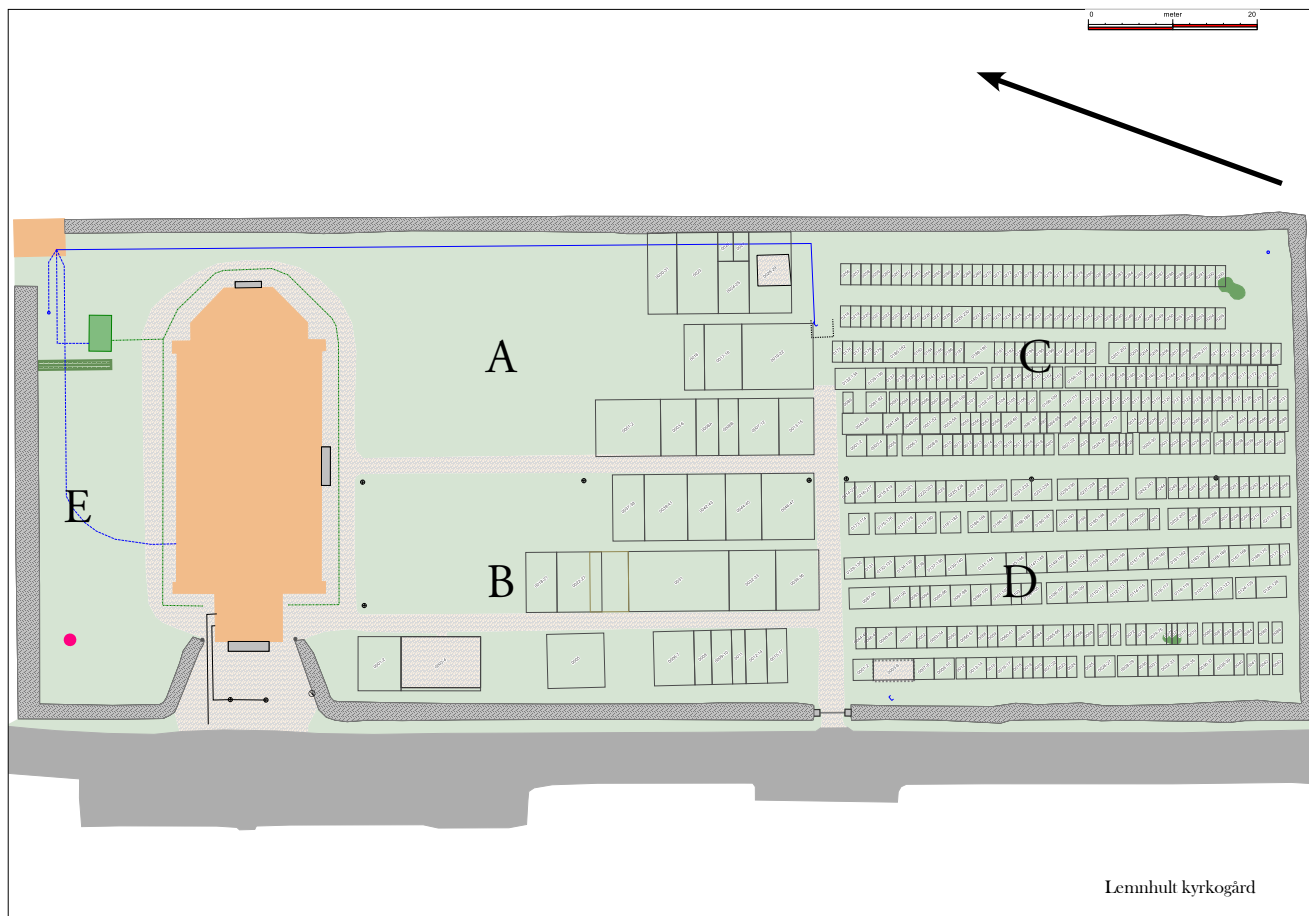
Förutom själva gravstenen så består många gravplatser av även gravramar, häckar, staket, växtlighet osv. Vållhållna grusgravar där grusbäddar och hägnad inte tagits bort börjar bli allt mer ovanliga och det finns ofta särskild anledning att bevara dessa.

Avbildande teckningar av 21 av trävårdarna som 1915 stod kvar på kyrkogården. Gjorda för publikationen *En Småländsk kyrkogård* av författaren C A M Lindman. Numren på de vårdar som inventerats uppges vid respektive vård i tabellen nedan.

Gravkarta med urval av kulturhistoriskt värdefulla gravar

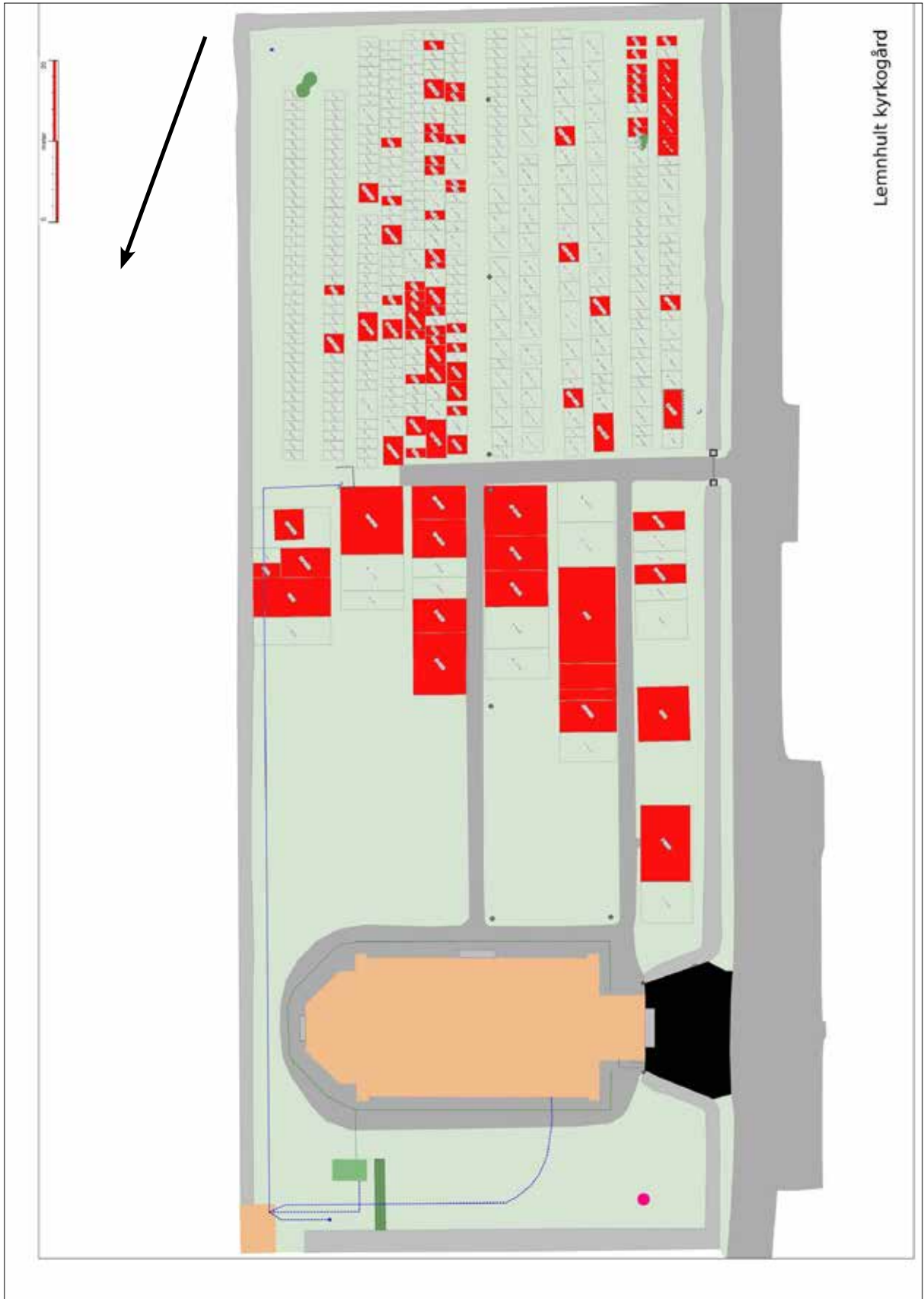
Översikt med kvartersbeteckningar

Klass 1

Avser gravplatser med mycket högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändringar. Däremot kan de gärna kompletteras med nya namn i samma typsnitt om man inte väljer att tillföra en kompletterande, mindre sten.

Klass 2

Avser gravplatser med högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändring, men det kan vara möjligt att återanvända en vård för att bibehålla en karaktär på en del av kyrkogården, eller att i undantagsfall flytta vården om det är personhistoria eller titel som är det intressanta.

Gravkarta med kulturhistorisk värdefulla gravar markerade i rött.

Urval av kulturhistoriskt värdefulla gravar

Kvarter A och B området sydost om kyrkan

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
A0001-2	Storskalig modernistisk vård i grå granit. Symmetriskt motiv av kors.	HEMMANSÄGAREN PER ANDERSSON *1886 †1957 MAKAN IDA *1887 †1981 HÖKATORPS SÄTERI	Klass 2. Efterkrigstida vård med titel och ett framträdande läge utmed mittgången.	
A0003-6	Upprest vinkelbruten vård i grå granit med hjulkorsmotiv. Fyra liggare i svart granit.	G L Hjelm <i>Andra liggaren från vänster:</i> Robert Hjelm 1888–1967	Klass 1. Tidstypisk vård. Andra liggaren från vänster, sentida över person av lokalhistorisk betydelse. Robert Hjelm hade många förtorendeuppdrag och var bland annat kommunalstämmans ordförande 1943–51 och fjärdingsman.	
A0007-12	Modernistisk vård i grå granit med vinkelbrutet krön (1940). Tre hällar i grå granit med titlar, varav en sentida (2007).	SKRÄDDAREMÄSTARE J. A. KARLSSONS FAMILJEGRAV <i>Häll:</i> POSTSTATIONSFÖRESTÅNDARE ELIN JOHANSSON *1896 †1971 <i>Häll:</i> KOKERSKAN KARIN JOHANSSON *1883 †1977 <i>Häll:</i> AGRONOM UNO DAHLGREN *1930 †2007	Klass 2. Efterkrigstida familjegrav. Flera vårdar med titlar av lokahistoriskt intresse.	
A0013-15	Modernistisk vård med överliggare i tre delar i grå granit respektive svart granit. Motiv av flera kors.	NÄMNDEMANNEN ALFR. CARLSSON EKEKULL FAMILJEGRAV ALFRED MARIANNE *1877 †1958 *1888 †1972	Klass 1. Efterkrigstida vård med titel. Efterkrigstida vård över person av lokalhistorisk betydelse. Alfred Carlsson, Ekekull var initiativtagare till Lemnhults hembygdsförening och hembygdsforskare.	

A0019-22	Smal högrest grovhugget stenblock i grå granit med försänkt oval polerad inskriptionstavla. Bred finhuggen sockel med inskription. Tre sekundärstenar.	Orgelbyggaren J. Magnusson 1804-75 Rest av Lemnhults församling 1898	Klass 1. Karaktärsskapande minnesvård över person av historisk betydelse regionalt. Vård av hög ålder, tidigt exempel i nationalromantisk stil (1898). Johannes Magnusson (1804-1875) från Nässja var erkänd träsnidare, konstnär samt orgelbyggare i Småland under sin levnad. Upphovsman till ett 30-tal kyrkoorglar, däribland den som fanns i Lemnhults nya kyrka före branden 1900.	
A0023	Slätt träkors på cementsockel. Plakett för inskription skanas. Gravsatt kyrkoherde Gustaf Edvard Springer (1828-1882). Troligstvis sekundär kopia av ett äldre kors från 1882. Kopparplaketten fanns kvar vid inventeringen 2008.	Saknas	Klass 1. Kyrkoherdegrav med ovanligt enkel vård i formen av ett träkors. Gustaf Edvard Springer var kyrkoherde i Lemnhult 1868-1882. Kopparplakett bör nyttillverkas som kopia av den äldre.	
A0024-25	Sentida vård i mörkt skimrande grå (labradorgranit) granit. Symmetrisk motiv av kors. Sekundärsten.	Hem. Äg. Kyrkovärden Stig Rosander *10/3 1910 †28/6 1979 Hans Hustru Margit *1/7 1913 †23/8 1984 Borshult Skattegård	Klass 2. Sentida vård över person av lokalhistorisk betydelse. Stig Rosander var hembygdsman och redaktör till Lemnhults hembygdsbok.	
A0026	Tempelgavelvård i marmor med kolonner samt motiv av kors.	KOMMINISTER GOTTFRID BRAND *14.5 1880 †13.8 1968 BORSHULT SKATTEGÅRD	Klass 1. Sentida vård med konstnärlig kvalitet och titel. Vård över person av lokalhistorisk betydelse. Gottfrid Brand var underofficer, poliskonstapel, präst och komminister på ett flertal platser i landet.	

A0028-29	Grusgrav med omgivande gjutjärnsstaket i nygotisk stil, rikt ornerat med spetsbågar mellan åttkantiga stolpar med försilvrade krönknoppar. Obelisklik vård med pyramidtopp i polerad och finhuggen svart granit..	<p>FRIHERRE AUGUST RAPPE 1793 – 1873 OCH HANS HUSTRU BRITE LOUISE STÅLHAMMAR 1808 – 1892 FRÅN TROLLEBO</p>	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav av hög kvalitet och ålder. (1873). Grav över person av lokalhistorisk betydelse. Henrik August Rappe var kapten och ägare till Trollebo säteri 1828–1873. Aktiv vid bygget av nya kyrkan.	
B0003-4	Större grusgrav med smidesstaket av sirligt svängda järnband och stolpar prydda med blommor och försilvrade pinjekottar på krönen. Centralt placerad ovanligt högrest obelisk, en mindre obelisk i polerad svart granit. Den största vården flankeras av två vinklade hällar i grå granit.	<p><i>Högresta obeliskan:</i> KAPTENEN OCH RIDDAREN J.G. DANIELSSON *6/6 1814 *6/4 1867 OCH HANS MAKA ADOLFINA ELISABETH STÅLHAMMAR *14/2 1814 †21/12 1893 FRÅN HÖGATORP</p> <p><i>Obelisk till vänster:</i> HÄR HVILA RYTTMÄSTAREN OCH RIDDAREN FRIHERRE MELCHER GEORG FALKENBERG *1 FEB 1714 †18 DEC 1774. OCH HANS MAKA BEATHA CHRISTINA ROSENHANE *11 MAJ 1718 †5 MAJ 1779 MED FLERE FAMILJ MEDLEMMAR</p> <p><i>Baksida:</i> VID LEMNHULT KYRKAS BRAND FÖRSTA BÖNDAGEN 1856 BRANN ÄFVEN FALKENBERGSKA FAMILJEGRAFVEN DE FÖRBRÄNDA LIKDELARNE HOPSAMLADES OCH ÄRO HÄR BEGRAFNE.</p> <p><i>Vinklad häll högra:</i> LISEN DANIELSSON *1838 †1851 CARL DANIELSSON *1841 †1857</p> <p><i>Vinklad häll vänstra</i> KARIN THUNBERG FÖDD DANIELSSON *1837 †1859 OCH HENNES BARN ELISABETH *1857 †1859 KARIN *1859 †1885</p>	Klass 1. Karaktärsskapande grusgrav med hög kvalitet i utformningen och en framträdande placering nära kyrkans huvudentré. Minnesgrav över gren av ätten Falkenberg af Trystorp ägare till Trollebo säteri. 17 stycken kistor flyttades över från Falkenbergiska gravkoret på gamla kyrkogården efter branden av gamla kyrkan 1856. Den svarta obeliskan som är rest vid denna tid är alltså kyrkogårdens äldsta gravvård. Den högresta centralt placerade obeliskan med två sidostenar är resta över kaptenen Johan Gustaf Danielsson, hans maka Adolphina Elisabeth Stålhammar, ättling till Falkenberg af Tyrestorp, samt två döttrar.	

B0005	Igenlagd grusgrav med obelisk i polerad svart granit omgiven av mindre grusyta med kantsten och två och liggande hällar. Framför denna fem liggande hällar i svart granit, varav tre sekundärstenar.	<p>BYGGNADS OCH JORDBRUKS ARBETAREN J.P.W. GUTAFSSONS FAMILJEGRAF SJÖHOLMEN 1900 GUD ÄR KÄRLEKEN</p> <p><i>häll vänster:</i> ERIK 17 år Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son på det att var och en som tror på honom skall icke förgå utan hava evigt liv Joh. 3:16</p> <p><i>häll höger:</i> FANJUNKAREN CARL SANDBERG *18/1 1872 †5/1 1947 HANS MAKAS AKTALIA f. GUSTAFSSON *25/2 1899 †30/8 1915 HERREN ÄR MIN HERDE MIG SKALL INTET FATTAS SV. PS. 23</p> <p><i>Häll:</i> Här vilar J.P.W. Gustafsson *12/12 1847 †2/10 1926 hans hustru Carolina Gustafsson *26/7 1846 †28/4 1920 Sv. ps. 260 Jesu Kristi Guds Sons blod renar oss. Från all synd.</p>	Klass 1. Karaktärsskapande vårdar med sammanhållen gestaltning. Två av vårdarna med titlar.	
B0009-10	Vård i historiserande stil och i svart polerad granit med motiv av inskriptionstavla strålstjärna samt kors.	J.A. GUSTAVSSON FAGERHULT FAMILJEGRAF	Klass 1. Karaktärsskapande vård med kvalitet i utformningen (1928). Bör bevaras på plats men kan återupplätas.	
B0015-17	Rundbågig vård i polerad svart granit med motiv av kors samt krans med texten "VILA I FRID".	VILA I FRID OSKAR CARLSSONS FAMILJEGRAF NYABERG	Klass 2. Tidstypisk vård.	

B0022-27	Bred tempelgavelvård i svart granit. Motiv av kors på överliggare. Sekundärsten.	NÄMNDEMANNEN J.G. JOHANSSON LINDHOLMEN FAMILJEGRAV	Klass 1. Karaktärsskapande vård med titel och över person av lokalhistorisk betydelse. Johan Gustav Johansson född i Nottebäck var fjärdingsman, nämndeman och huvudman vid Östra Härads Sparbank.	
B0026-30	Högrest bautasten i ljus grå granit med upphöjd text. Tre hållar i grå granit.	GROSSHANDLAREN OSKAR CARLSSON-REPE 1885-1918 ELIN CARLSSON 1894-1912 MÖLLETORP <i>Häll:</i> OSCAR CARLSSON *3/8 1885 †18/3 1918 <i>Häll:</i> ELIN CARLSSON FRÅN MÖLLETORP 13 JUNI 1894 16 JULI 1912 <i>Häll:</i> HARRY CARLSSON *1902 †1930 D.V.S. 23 ps. 1. v.	Klass 1. Karaktärsskapande vårdar, huvudstena med titel.	

B0031	Funktionalistisk stenkors i ljus grå granit, på låg sockel och med polerad inskriptionstavla. Igenlagd grusgrav med nio mindre hällar i rad.	<p>Carl Magnus Jeremiasson Boatorp Familjegrav</p> <p><i>Häll:</i> F. Kyrkovärden C.M. Jeremiasson *1788 †1864</p> <p><i>Häll:</i> Hulda Sofia Johnson f. Petersson *1871 †1905</p> <p><i>Häll:</i> F.d. Nämndeman G.E. Johnson *1886 †1949</p> <p><i>Häll:</i> Anna Viktoria Johnson f. Johansson *1883 †1954</p> <p><i>Häll:</i> f. Kyrkovärden F.J. Jonsson *1837 †1913</p> <p><i>Häll:</i> Anna Christina f. Carlsdotter *1822 †1910</p> <p><i>Häll:</i> Kyrkovärden C.J. Nilsson *1816 †1863</p> <p><i>Häll:</i> Nämndeman Gösta Stenhag *1/1 1896 †6/8 1956</p> <p><i>Häll:</i> Lärarinnan Ingeborg Stenhag *27/9 1899 †26/2 1991</p>	<p>Klass 1. Karaktärsskapande grav med kvalitet i utformningen och med en rad titlar. Två av vårdarna är resta över personer av lokalhistorisk betydelse. Gustaf Emil Johnson i Boatorp hade flera förtroendeuppdrag i socknen däribland, ordf i fattigvårdsstyrelsen, och nämndeman i Östra Häradsrätt. Gösta Stenhag var kommunalstämmans ordförande och nämndman i Njudungs Domsagas Häradsrätt.</p>	
-------	--	---	---	---

<p>B0042-43</p>	<p>Igenlagd grusgrav med två vårdar.</p> <p>Den högra en stenblocksvård i grovhuggen svart granit med upphöjd polerad inskriptionstavla och kors-/kransmotiv.</p> <p>Den vänstra en individuellt utformad gjutjärnsvård i formen av ett kors och en stor bibel på stensockel. Järnvården är svartmålad. Korset genombrutet med bladdekor och symboler såsom timglas, änglaflykter och IHS. Bibeln med inskription över de gravsatta och med bibelcitat.</p>	<p><i>Stenblocksvården:</i> Anders Ahlstrand Vedbände FAMILJE GRAV</p> <p><i>Gjutjärnsvården:</i> HÅR UNDER HWILA KYRKOWÅRDEN OCH HANS HUSTRU ANDERS AHLSTRAND Född d 4/5 1799 Död d 21/11 1865 i Mölletorp</p> <p>Hjelp mig, min Jesu! Stort mitt hopp Håll mig fast mid din lära! Och, när fullbordadt är mitt lopp; Gif mig en ewig ära! Min själ uti ditt sköte tag, Min kropp också, på domedag Oändlig fröjd fördra! Psalm 459 v9</p> <p>LENA STINA JONASDOTTER Född d 29/8 1817 Död d 6/5 1863 i Mölletorp</p> <p>O Gud! All sannings källa! Jag tror ditt löftes ord; hwad Du har sagt, skall gälla I himmel och på jord. Åkalla mig i nöden, Så får du hjälp af mig. Ja, Herre! Intill döden Will jag åkalla dig. Psalm 260 v1 följ</p>	<p>Klass 1. Karaktärsskapande vårdar. Gjutjärnsvården är från tidig industriell tid av hög ålder och har en ovanlig och högklassig utformning. Järnvården försedd med titel. 1865.</p>	
<p>B0044-45</p>	<p>Vinkelbruten vård i röd granit på upphöjd sockel.</p>	<p>NÄMNDEMANNEN JOH: NILSSON Från Gatu Född d: 15 Feb 1803 Död d: 10 Oct: 1871 Ps 203 v.4</p>	<p>Klass 1. Karaktärsskapande minnesvård med titel (bör var rest på 1930-talet).</p>	
<p>B0046-47</p>	<p>Nationalromantisk vård i svart granit på mellansockel. Motiv av gravkors med klöverbladsändar.</p>	<p>NÄMNDEMANNEN N.P. JOHANNESSEN *1828 †1908 H.H. GUSTAVA SOFIA JOHANNESDOTTER *1831 †1915 FRÅN GATU VÄSTREG.</p>	<p>Klass 1. Karaktärsskapande vård med kvalitet i utformningen. Vården med titel och rest över person av lokalhistorisk betydelse. Nils Petter Johannesson, kallad "Nesse i Gatu" hade kommunala och kyrkliga förtroendeuppdrag i socknen.</p>	

Kvarter C i öster

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
C0001-2	Obelisklik vård i svart granit med pyramidtopp. Motiv av kors samt blad och blommor.	f.d. Kyrkovärden J.F. NILSSON fr. Saxhult *18 13/9 29 †19 2/3 04 Hans maka SOFIA NILSSON *18 ¼ 24 †19 25/2 17 Ps. 490 v. 5.	Klass 1. Karakärsskapande vård med titel med placering mot gängen. Vården även rest över person av lokalhistorisk betydelse. Johan Fredrik Nilsson var instrumentmakare och bygdespeleman.	
C0005	Mindre vård i grovhuggen rödgrå granit. Motiv av inhugget kors.	Korpralen J.V. Bergman 1883-1904	Klass 1. Tidstypisk vård med titel inom allmänt kvarter.	
C0006-7	Småskalig vinkelbruten vård i svart granit. Motiv av kors och bladverk.	Kyrkovärden A.M. PETTERSON F. 1824 11/10 D. 1904 21/5 H.H. ANNA PETTERSON F. 1826 26/11 D. 1908 20/6	Klass 1. Tidstypisk vård med titel inom allmänt kvarter.	

C0008-9	Nationalromantisk vård i grovhuggen grå granit. Försänkt inskriptionstavla.	F.D. NÄMNDEMANNEN C.M. SVENSSON *1838 †1925 GEREKULLA	Klass 1. Tidstypisk vård med titel inom allmänt kvarter.	
C0011	Småskalig vinkelbruten vård i svart granit.	Augusta Karlsson *18 6/11 71 †19 11/10 05 Joh. 11:25, 26 V.	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0013	Liggare i grå granit.	Selma Gustafsson *1879 †1906	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0027	Liggare i mörkt grå granit.	GUSTAVA ANDERSSON 1837 – 1931	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0028	Liggare i grå granit.	ALVAR PANTZAR *18/7 1904 †28/4 1931	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	

C0032	Upprest smal platta i kalksten eller vit marmor. Inskription nedbruten. Gravsatt Karolina Marina Petersson *1840 †1930.	Oläslig	Klass 1. Tidstypisk allmänna linjegrav.	
C0036	Liggare i röd granit (gravsatt 1930).	Gun Classson Klastorpet	Klass 1. Tidstypisk allmänna linjegrav vid barngrav.	
C0037	Liggare i svart polerad granit. Motiv av stiliserad blomma (gravsatt 1930).	Ture	Klass 1. Tidstypisk allmänna linjegrav vid barngrav.	
C0043-46	Nationalromantisk högrest vård, stenblock i svart granit. Motiv av kors. Behöver rengöras från lavar.	KYRKVÅRDEN PETER MAGNUSSON SAXHULT *1834 †1917 H.M. MAJA-STINA *1830 †1913 KYRKVÅRDEN C.M. PETERSON *1862 †1946 K.O. JOHANSSON SAXHULT *1871 †1961 H.M. HILDA KARIN *1869 †1957 BIRGER 1914	Klass 1. Tidstypisk vård med flera titlar inom allmänt kvarter.	

C0051-52	Nationalromantisk vård i grå granit. Oval polerad inskriptionstavla.	Hemmansägaren J.M. Johansson 1839 1920 hans maka ANNA LOVISA 1837 – 1913 Vila i frid	Klass 1. Tidstypisk vård med titel.	
C0053-54	Vård i 1920-talsklassicism, tunn i finhuggen grå granit med gavelformat krön och kors omgivet av palmettblad.	Kyrkovärden C.A. JONSSON *1851 †1922 Hans maka MATILDA *1842 †1924 Kristus lever	Klass 1. Tidstypisk vård med kvalitet i utformningen samt med titel.	
C0055	Vård i 1920-talsklassicism av svart granit. Volutformat krön med stilerat kors och krans. Försänkt inskriptionstavla.	LANDTBRUKAREN C.J. CARLSSON *1866 †1929	Klass 1. Tidstypisk vård med kvalitet i utformningen samt med titel.	

C0056	Småskalig vård i svart polerad granit. Motiv av strålsol samt palmblad.	ERIC CARLSSON BOATORP *1912 †1929 LJUST ÄR DITT MINNE	Klass 1. Tidstypisk allmänna linjegrav.	
C0058	Småskalig rundbågig vård i svart granit med	J P Ljungberg *1835 †1922 hustrun Sara Katarina *1836 †1924	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen.	
C0059-60	Vinkelbruten vård i svart granit på mellansockel.	A. O. ZAKRISSON Familjegrav	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen.	
C0063	Liggare i svart granit.	K.A. JOHANSSON *1882 †1930	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	

C0064-65	Vinkelbruten vård i svart granit. Motiv av rundbågig gravvård med kors. Bladmotiv på sockel.	HEMMANSÄGAREN A.P. ANDERSSON NÄSSJA SÄTERI *9/2 1831 †22/6 1911 H. MAKÅ STINA KATARINA *31/4 1827 †11/10 1913	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen.	
C0071	Småskalig rundbågig vård i polerad svart granit. Motiv av duva och kvistar.	J.A. GUSTAVSSON LÖVHULT *1869 †1927	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
C0075	Liggare i svart granit. Rund inskriptionstavla och motiv av stiliserade bladverk.	C.J.A. ÅBERG *26.3 1846 †12.1 1925	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
C0076	Liggare i grå granit.	GÖTE PANTZAR *14/4 1912 †28/4 1930	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	

C0078	Liggare i svart polerad granit.	ELISABET PANTZAR *1907 †1929	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
C0079	Liggare i svart granit.	HILLEVI ANDERSSON 1909 – 1927	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
C0082-83	Liggare i grå granit.	FABRIKÖR J.W.A. ANDERSSON NÄSSJA 1850-1926 MAKAN AMANDA 1869 – 1949	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen.	
C0087	Småskalig vård i svart granit. Polerad oval inskriptionstavla. Motiv av strålkors.	August Andersson Fagerhult 1851 – 1924	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
C0089	Liggare i grå granit. Motiv av kors.	KYRKVÅKTARE J.A. FREIJ *1843 †1917	Klass 1. Typisk allmänna linjevård med titel.	

C0091-92	Vård i grå granit med brutet krön. Motiv av gravkors.	C.P. NILSSONS FAGERHULT FAMILJEGRÄV	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen.	
C0096	Liggare i svart granit.	ANNA ANDERSSON F. KLANG *1889 †1921	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
C0101	Småskalig vinkelbruten vård i svart polerad granit på grå sockel. Motiv av gravkors samt blommor.	Hustrun AMALIA KARLSSON Boatorp *20/11 1879 †22/10 1918	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
C0102-103	Rundbågig vård i svart granit. Oval polerad inskriptionstavla och motiv av kors.	Hemmansägaren JOHANNES PETTERSSON *1840 †1918 o. h. h. LOVISA PETTERSON *1855 †1914 Fr. Fagerhult V.g.	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen. Vården med titel.	

C0104	Liggare i grå granit.	C. G. KARLSSON KNEXHULT *1858 †1921	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0105	Liggare i svart granit.	JULIA ZAKRISON *1835 †1923	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0106	Liggare i svart polerad granit.	J.V. EK †1923	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0132-134	Småskalig rundbågig finsågad vård i svart granit. Motiv av kors och ekkvistar.	J.P. Nilsson *1845 †1912 h. h. Anna-Lisa *1849 †1911 C. Johansson *1884 †1974 Liljeholmen	Klass 1. Tidstypisk familjgravvård i allmänna linjen.	

C0145-146	Småskalig rundbågig vård i svart polerad granit. Motiv av strålstjärna. Grovhuggen baksida. Sockel i grå granit.	J. P. STÅHLGREN LEMNHULT *24/1 1852 †6/6 1915 H. H. KAROLINA *17/2 1847 †24/6 1910	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen.	
C0148	Småskalig obelisklik vård i svart polerad granit på mellansockel med pyramidtopp. Motiv av strålstjärna.	HUSTRUN ANNA SOFIA ANDERSSON FR. BOASJÖGLE *30 OKT. 1862 †11 MAJ 1917	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0154-155	Småskalig nationalromantisk grovhuggen vård i grå granit med inskriptionstavla.	C.F. Johansson *1841 †1911 Hans maka Johanna *1840 †1920 Sv. Ps. 487 Folkatorp Vila i frid	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen.	

C0158	Liggare i svart polerad granit. Gravsatt 1928.	ELIN	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0164	Liggare i rödgrå polerad granit.	C.J. PETERSSON KNEXHULT *1827 †1916	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav.	
C0188-190	Liggare i polerad svart granit. Gravsatt 1911.	A.P. ANDERSSON HÖKATORP FAMILJEGRAV	Klass 1. Typisk familjegravvård i allmänna linjen.	
C0201-202	Vinkelbruten vård i svart polerad granit. Motiv av kors och växtornament.	Mjölaren J.A. JOHANSSON F. 1851 3/3 D. 1909 23/4 H. H. JOHANNA JOHANSSON F. 1845 20/5 D. 1903 6/8 Från Lemnhult SV. PS. 488:2	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård i allmänna linjen. Vården med titel kopplad till hantverk.	

C0229-230	Småskalig rundbågig vård i svart granit. Motiv av kors.	A.P. ERIKSSON Fr. Saxhult F. 22/1 1822 D. 14/6 1899 MARIA ERIKSSON F. 5/10 1828 D. 1/6 1898 Joh. Ev. 11: 25-26 V.	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav av hög ålder. 1899.	
C0235	Småskalig vinkelbruten vård i rödgrå gnejs på mellansockel. Motiv av kors och kvistar.	Minne åt Carolina Carlsson *13/4 1862 †27/12 1896 Sof i ro.	Klass 1. Typisk allmänna linjegrav av hög ålder. 1896.	

Kvarter D i söder

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
D0003-6	Grusgrav med stenram i svart granit. Monumental gavelvård i svart granit med flankerande sidostenar. Motiv av kors i relief. Sekundärsten	KANTOR GUSTAF THYLÉN - WESTBERG 1897 - 1965 MAKA ALMA 1895 - 1971 EDSTORP MOR 1861 - 1936 FAR 1861 - 1938 VILORUM FÖR KYRKOVÅRD A . W. ANDERSSON EDSTORP	Klass 1. Sentida grusgrav med påkostad utformning och en framträdande placering. Grav över tidigare kyrkvård A W Andersson och kantor Gustav Tylén-Westerberg i församlingen.	
D0016-17	Småskalig vård i grå granit med svängt krön. Motiv av kors.	F.D. SOLDATEN J. F. E. PANTZAR *9/6 1869 †2/7 1955 H.M. JOHANNA SOFIA *13/6 1878 †4/5 1943 FREDRIKSBERG SV. PS. 365	Klass 2. Efterkrigstida vård med titel.	
D0032-33	Småskalig nationalromantisk vård i grå granit.	AND. SVENSSON *1878 †1943 EMMA SVENSSON KNUTSTORP *1869 †1935	Klass 2. Typisk familjegravvård inom allmänna linjen. Ingår i välbevarat område.	
D0034-35	Småskalig vård i svart polerad granit. Motiv av palmlblad och strålkors.	A. ABRAHAMSSON BODA *1859 †1940 HANS MAKA KRISTINA *1851 †1935	Klass 2. Typisk familjegravvård inom allmänna linjen. Ingår i välbevarat område.	
D0036-37	Rundbågig vård med sidostenar. Motiv av träd och soluppgång.	A.G. ANDERSSON *1858 †1934 H. M. MATILDA *1864 †1949 NYANÅS	Klass 2. Typisk familjegravvård inom allmänna linjen. Ingår i välbevarat område.	

D0038-39	Småskalig vinkelbruten vård i grå granit med polerad framsida. Motiv av kors och krans.	GÖRAN JOHANNESSENS FAMILJEGRÄV KRISTINEBERG	Klass 2. Typisk familjegravvård inom allmänna linjen. Ingår i välbevarat område.	
D0040	Liggare i svart granit. Motiv av palmblad.	N.A. PETERSSON *1852 †1934	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0041	Småskalig rundbågig vård i svart granit.	IDA GUSTAFSSON LÖVHULT *1870 †1933	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0043	Liggare i svart granit.	SIGNE DANIELSSON *1884 †1931	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	

D0078	Sekundärt nedlagd sten i grå granit. Motiv av kors.	SIGNE ANDERSSON *1895 †1955	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område. Bör åter resas upp.	
D0079	Vinkelbruten vård i svart granit. Motiv av kors.	VIKTOR KARLSSON *31/7 1870 †27/9 1955 GÖTEBORG	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0081	Sekundärt nedlagd vård i grå granit. Motiv av kors.	HENRIK DANIELSSON *1884 †1947 NÄSSJA	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0082	Liggare i grå granit.	C. P. CARLSSON *1863 †1947	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0083	Vinkelbruten vård i grå granit. Sekundärt nedlagd.	ELSA ANDERSSON *1908 †1946 NYANÄS	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område. Bör åter resas upp.	

D0084	Liggare i svart polerad granit. Motiv av blomma.	Aina	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0085	Liggare i röd granit.	C. A. CARLSSON LILLAHOLOM	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0086	Småskalig modernistisk vård i mörkt grå granit. Motiv av kors.	J. W. ANDERSSON *1879 †1943	Klass 2. Typisk allmänna linjegrav inom välbevarat område.	
D0087-90	Nationalromantisk grovhuggen vård i röd granit. Försänkt inskriptionstavla.	Organisten Folkskolläraren Johannes Andersson *11/11 1829 †3/4 1913 och hans maka Lisa Stina *17/2 1828 †27/3 1913 Jes. 35 :10	Klass 1. Tidstypisk familjegravvård, den enda som förekommit i det sydöstra allmänna kvarteret. Vård över tidigare organist och folkskollärare i Lemnhult.	
D0101-102	Segmentbågig vård i grå granit. Sekundärt nedlagd. 1952. Sekundärsten.	F.d. Korpralen K. V. Grahns Familjegrav	Klass 2. Efterkrigstida vård med titel. Bör åter resas upp.	

D0134-135	Modernistisk vård i marmor.	<p>JOHAN ANDERSSON *1833 †1939 H. M. JOHANNA *1853 †1942 HAGA</p>	Klass 2. Tidstypisk vård i ovanligt material.	
D0149-150	Modernistisk vård i svart delvis polerad granit. Rundbågig mittsten med motiv av träd och soluppgång. Sidostenar med motiv av kors. Sekundärstenar	<p>SÅGMÅSTAREN OSCAR BRODIN *8/2 1882 †30/3 1957 ALMA BRODIN *14/7 1889 †24/5 1973 NYDAL</p>	Klass 2. Efterkrigstida vård med titel.	
D0161-162	Modernistisk vård i grå granit. Motiv av kors.	<p>Amandus Karlsson *1888 †1967 Makan Ottilia *1894 †1986</p>	Klass 2. Sentida vård över person av lokalhistorisk betydelse. Amandus Karlsson var kyrkvård och drev torvströbrytning på prästgårdens ägor.	

Gravvårdar ur bruk

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Modernistisk vård i grå granit. Motiv av kors och blomma.	MJÖLNAREN D. ADOLFFSSON FAMILJEGRÄV	Klass 2. Sentida vård med titel.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Segmentbågig vård i polerad röd granit.	Handlanden K.E. BLOMBERG 1863 – 1942 hans hustru VILHELMINA	Klass 1. Krigstida vård med titel och över person av lokalhistorisk betydelse. K E Blomberg öppnade 1885 lemnhults första handelsbod.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Tre delar vård i vit marmor. Livstegen ej återfunnen. Utformning i wienerjugend.	Livsten med inskription ej återfunnen.	Klass 2. Delar till tidstypisk vård med kvalitet i utformningen.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan. Flyttad till boden.	Inskriptionsplatta i vit marmor. Del till äldre vård.	Anna Christina Söderström †1882	Klass 1. Del till tidig industriell vård. Bör limmas ihop av konservator och förvaras separat så att den inte förkommer.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Vinkelbruten vård i svart polerad granit. Motiv av kors samt krans.	F. GREN 11/11 1822 †3/3 1903 HANS MAKÅ MARIA *13/5 1836 †29/1 1915	Klass 2. Tidstypisk äldre vård. Kan återanvändas och förses med ny inskription.	

Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Vård i grå granit med volutformat krön. Motiv av bladverk.	<p>HÄR VILA GARVERIFABRIKÖREN O. F. LINDAHL *23/1 1841 †28/3 1927 HANS MAKÅ FRU JOHANNA LINDAHL F. HOLM *4/2 1835 †18/3 1930 FRID ÖVER DERAS MINNE</p>	Klass 1. Tidstypisk vård med titel och över person av lokalhistorisk betydelse. O F Lindahl drev från 1894 garveri i byn Gerekulla.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Småskalig rundbågig vård i polerad svart granit. Motiv av kors.	<p>HÄR VILAR CARL ANDERSSON FR. FAGERHULT *23/6 1876 †27/11 1909 JOH. 11:25</p>	Klass 2. Tidstypisk äldre vård. Kan återanvändas och förses med ny inskription.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Vinkelbruten vård i polerad svart granit. Motiv av kors samt krans.	<p>Möbelhandl. ARVID DANIELSSON Södra Nässja *28/11 1882 †10/9 1916</p>	Klass 1. Tidstypisk vård med titel.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Småskalig vård i polerad grå granit. Grovhuggen baksida.	<p>FABRIKÖR A.G. ANDERSSON NÄSSJA 1846 – 1932</p>	Klass 1. Tidstypisk vård med titel över person av lokalhistorisk betydelse. Gustav Andersson var en av två bröder som drev fabrik med tillverkning av pianoharpor i Nässja.	

Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Vinkelbruten vård i svart polerat granit.	Hemmansägaren C. J. Carlsson Fagerhult *1822 †1887 Hans hustru Stina Lisa *1822 †1880 Sv. Ps. 450	Klass 1. Vård av hög ålder och med titel.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Nationalromantisk vård i svart granit med polerat gravkorsmotiv.	HEMMANSÄGAREN AUGUST ANDERSSON SÖDRA NÄSSJA *21/10 1834 †26/12 1919 HUSTRUN LOVISA KATARINA ANDERSSON *7/5 1848 †1/7 1917	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	
Uppställningsplats nordost om kyrkan.	Stenkors i grå granit på postament.	MINNE EFTER ALBIN JOHANSSON *24/3 1891 †6/5 1913 FRÅN FAGERHULT Sv. Ps. 119	Klass 2. Tidstypisk vård med kvalitet i utformningen. Kan återanvändas och förses med ny inskription.	

<p>Uppställningsplats nordost om kyrkan.</p>	<p>Nationalromantisk vård i grå granit. Försänkt inskriptionstavla med text i relief.</p>	<p>LANTBRUKAREN J.P. CARLSSON FAGERHULT FAMILJEGRAV</p>	<p>Klass 2. Tidstypisk vård med kvalitet i utformningen.</p> <p>Kan återanvändas och förses med ny inskription.</p>	
<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Handsidad brädvård, hyvlad furuplanka med rikt skuret krön i formen av en urna med palmett och tre krönkors.</p> <p>På plankan syns spår av röd färg (troligen sekundär missfärgning). På urnans baksida kvistar skurna i relief tidigare målade i grönt. Inskription målad i svart med psalmtext på baksidan.</p> <p>Översta korset avbrutet.</p> <p>Nr 8 i avbildning från 1915.</p>	<p>HÄR UNDER HVILAR FLICKEBARNET †1914</p> <p><i>Baksidan:</i> Psalm N. 493 v1. Säll du som menlö fann din graf för åren Lik späda blomman, som föll af om våren du i ditt stilla gick ner, du lilla, Förn ondska hunnit ditt förstånd förvilla</p>	<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävård, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p>	

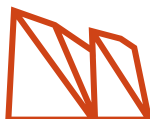
<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Handsnydad brädvård, tjock hyvlad ekplanka med skuret krön med rundbåge omgiven av akroterier och ett krönkors. Under krönet list som numera saknas. Även korset skadat. Inskription målad i svart, enbart på framsidan.</p> <p>Nr 17 i avbildning från 1915.</p>	<p>Hemmansägaren Johanes Jonasson Fr Lindholmen * 182 † 1884 Och hans hustru Johanna Fredrika Svensdotter * 1833 †1895</p>	<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävård, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p>	
<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Handsnydad brädvård, hyvlad furuplanka med skuret krön med rundbåge omgiven av akroterier. Under krönet samt nederst på vårdens profilerade lister fästa med smidd spik. Spår av brun bemålning. Inskription målad i svart med psalmvers på baksidan.</p> <p>Palmkvistar skurna i relief på baksidan.</p>	<p>HÄR UNDER HVILA LILLA BARNERDOTTER FRÅN TULLMAN FÖDD 1873 DÖD 1874</p> <p>Baksidan: Psalm N. 493 v1. Säll du som menlö fann din graf för åren Lik späda blomman, som föll af om våren du i ditt stilla gick ner, du lilla, Förn ondska hunnit ditt förstånd förvilla</p>	<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävård, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p>	

<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Hög handsnidad brädvård, tjock hyvlad ekplanka med skuret krön med rundbåge omgiven av akroterier och stort ett krönkors. Spår av röd bemålning (troligen sekundär missfärgning). Nederst på vården profilerad list. Även korset skadat. Inskription målad i svart, med bibelcitats på baksidan.</p> <p>Nr 16 i avbildning från 1915.</p>	<p>Nedbruten oläslig inskription. Årtalet "1849" går fortfarande att tyda.</p> <p>Bibelcitats</p>	<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävård, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p>	
<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Mindre handsnidad brädvård, hyvlad ekplanka med skuret krön med rundbåge omgiven av akroterier. Rundbågen kröns av krona eller palmlblad. Nedsänkt inskriptionsfält med rundbåge. Under krönet en list som numera saknas. Inskription målad i svart numera oläslig, med bibelcitats på baksidan.</p>	<p>Oläslig</p> <p>Baskidan med bibelcitats: "Stilla.....lovsång..."</p>	<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävård, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p>	

<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Handsnyddad brädvård, hyvlad furuplanka med rikt skuret krön i formen av en urna med palmett och tre krönkors. Samtliga kors saknas numera. Även palmetten skadad.</p> <p>På plankan syns spår av röd färg. På urnans baksida kvistar skurna i relief tidigare målade i grönt. Inskription målad i svart med psalmtext på baksidan.</p>	<p>Inskription oläslig: Årtalet "DÖD 1874" går att tyda.</p> <p><i>Baksidan:</i> Psaln N. 493 v1. Säll du som menlös fann din graf för åren Lik spåda blomman, som föll af om våren du i ditt stilla gick ner, du lilla, Förn ondska hunnit ditt förstånd förvilla</p>	<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävård, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p>	
<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Storskaligt träkors med utskjutande rundbågar vid ändarna. Annars odecorerat.</p>	<p>Oläslig inskription</p>	<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävård, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p>	
<p>Museal uppställning i tornets kammare</p>	<p>Vård handsnyddad i trä i formen av ett hjulkors. Målade med oljefärg i grått och brunt.</p> <p>Tillverkad av Erik Karlsson i Vetlanda. Stod vid grav A 0007-12 fram till 1964 då den ersattes med en stenvård.</p> <p>Återbördad och skänkt till kyrkan 2024.</p>	<p>Läraryn Karin Johansson *1899 + 1947</p>	<p>Klass 1. Efterkrigstida trävård hantverksmässigt framställd med inspiration av äldre gravvårdskonst. Ovanligt exempel på vård av trä i historiserande stil.</p>	

I boden	<p>Ett flertal (ca 20-30 stycken) handskurna brädvårdar från perioden 1850–1920 som tidigare stått vid gravplats inom de båda allmänna gravkvarteren längst i sydost. Svårtillgängliga och inte möjliga att räkna. 1966 fanns 35 stycken brädvårdar bevarade.</p>		<p>Klass 1. Äldre hantverksmässigt utförd trävårdar, av förindustriell typ. Exempel på äldre gravvårdskonst vid allmänna gravar i länets sydöstra delar.</p> <p>Bör föras upp på kyrkans inventarieförteckning.</p> <p>Bör ses över av konservator och flyttas till ett lämpligare förvaringsutrymme samt ordnas upp.</p>	
---------	---	--	---	---

År 2023–2024 genomfördes en kulturhistorisk inventering av alla gravar på Lemnhults kyrkogård. Föreliggande rapport presenterar inventeringen och ger ett förslag till bevarandeplan.

Byggnadsvårdsrapport 2024:17
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM